

יח המושיט מרה"י לרה"י וכו'. משנה שם (י"ג) שהי גזוטרלוהו זו כנגד זו ברה"ר המושיט והזורק מזה לזה פטור היו שהיכו בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודה הלויים שהי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין את הקרשים מזה לזה אבל לא זורקין, ע"כ. ופי' גזוטרלוהו עשו גזוטרלוהו אחת האחת נמשכה אחר חברתה ורשות הרבים זיניהן ע"כ רבינו בפירוט המשנה ועוד הרריך:

כ שבת ושש ידו וכו'. כתב הרמ"ך ה"ל לכתוב דוקא למטה מעשרה אבל למעלה מעשרה לא קצבו והכי חלף סוגיא דשמעתא דאין כרמליה (למטה) [למעלה] מעשרה ועוד דקאמר לרבי וארדי בלמטה מעשרה עכ"ל:

פ"ד א אי זהו רשות הרבים וכו'. כתב רבינו המגיד מ"ש רבינו המדברות והיערים בכלל ר"ה הוא דבר מחמיה וכו' ע"כ בזמן שהיו ישראל שריים במדבר וכו'. כתב הר"ר אברהם בע של רבינו ע"מ בזמן שישראל חונים במדבר והיו מחמיהם שדורים בו היה לגבן כמו בקעה ועדה ומאי דרמי להו ובזמן הזה שאין ישראל דרים בו אלא כל מי שירצה הולך ועובר בחוכו הוא רה"ר וטעמא דמסתברא הוא, ולענין יערים לא דמי לים ובקעה שהים אין שמשו עומ כיער והבקעה והאשמויות וקראן זיית אע"פ שיש רשות לרבים להכנס לתוכן אין להם לורך בהם כיער שהכל לריכס לענין והלם דרך עליו כמדבר: ואי זהו רה"י וכו' וכן מקום שהוא מוקף ד' מחיצות וכו' אפי' יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה וכו'. ללו למימנא שאם לא הוקף לדירה לא היא רה"י כלל דהא גרסי' בס"ק דשבת (דף ז') א"ר יוחנן קרפף יוחר מבית סלחיס שלל הוקף לדירה ואלפי' כור ואלפי' כורים הזורק לתוכו חייב וכחצי רבינו ברי"ה, אלא היינו לומר שכל שלל הוקף לדירה אם הוא יוחר מבית סלחיס אסור מדריכין לפלגל בו אלא כד' כרמליה אע"פ שהוא רה"י גמור לחייב הזורק לתוכו וכך הם דברי רבינו בס"י אבל פה מיידי ברה"י גמורה כלומר שמוחר לפלגל בחוכה אפי' מדריכין ולפיכך כתב שאם הוא רחב הרבה כלומר שהוא יוחר מבית סלחיס לריך שיהא מוקף לדירה כדי שיהא מותר לפלגל בכולו: ומ"ש

כ שבת ושש ידו וכו'. כתב הרמ"ך ה"ל לכתוב דוקא למטה מעשרה אבל למעלה מעשרה לא קצבו והכי חלף סוגיא דשמעתא דאין כרמליה (למטה) [למעלה] מעשרה ועוד דקאמר לרבי וארדי בלמטה מעשרה עכ"ל:

כ שבת ושש ידו והיא מלאה פירות וכו'. סוגיא ובטיא פ"ק (שם דף ג' וד')

והרכה לוקימתוהו נאמרו בגמ' שם ודעת רבינו בכל זה כדעת ההלכות ופי' בשהולאה חוץ ג' נאמרו הדברים דאי למעלה מ' בכל גונא ודאי מותר להחזירה וכן נראה בגמ' בהדיא ונחבאר זה בדברי ריב"ז במ"ש באויר רה"ר ויחבאר לפיניו פ' י"ד שאין רה"ר חופסת למעלה מעשרה וזה ברור. ובמ"ש ריב"ז וחס הוליא במזיד הכי זה אסור כחצי הרב"ן והרשב"א ז"ל דדוקא כשהוליא מעט במזיד דאפילו משליך אותה בשבת אין בו חיוב מן החורה כיון שהוליא נעשית מע"ש אבל הוליא במזיד משתכח המידו לו להחזירו לאותה חר' שאם יקטוהו להיות ידו תלויה שמה ישליך הסיכוח בלתי יוצא לדי חיוב גמור, ודקדקו כן מן הסוגיא:

כא המתכוין לזרוק שמה אמות וכו'. בהזרק (שם ז"ל) פשיטא נחבין לזרוק ח' וכו' ויש שם גרסאות חלוקות וכן בס' כידה הרגל (כ"כ ל"ו) ולפי גי' רש"י ז"ל אפילו מתכוין לזרוק שמה זורק ארבע אם לא חשב בעת הזריקה שיטח הפסג' בכ"מ שירצה פטור. זה דעת רבינו הא"י גאון ז"ל וקנה הגאונים וגי' רש"י וטעם הגמרא כדברי רבינו:

כב זרק למה ד"א וכו'. משנה שם (שבת דף ק') זרק לתוך ד"א ונתגלגל חוץ לד"א פטור חוץ לארבע אמות ונתגלגל חוץ ארבע אמות חייב ובגמ' הקשו גבי חייב אמאי והא לא נח א"ר יוחנן והוא שנה ע"כ משנה. וכבר הרשב"א ז"ל הא דהני זרק חוץ ארבע ונתגלגל חוץ לארבע מסתברא שהוא זורק לתוכו על דעת שמוח בלי זה מקום שירצה דאי לא אלא שמתכוין לזרוק דדוקא חוץ ארבע פשיטא ומאי אריבא נתגלגל ה"ל נחבין לזרוק ב' זרק ארבע פטור וכיון שכן רישא נמי ב' דכסה"ל הוא דוקא כשנח משנה חוץ ארבע וחזר ונתגלגל הא ללו הכי אמאי פטור הא נח מכחו חוץ לארבע וכן פירשו בחוספות דדוקא בשנת חוץ ארבע. ולפי זה ה"ה דכסה מני לאקשויי אריבא אמאי והא לא נח ולוקמה בשנת על גבי משנה אלא שהוא נוח לו לחזר אחר פטור כ"ל ע"כ דבריו.

מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן: יח המושיט מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע חייב. ואפילו הושיט למעלה מאויר רשות הרבים. שכן היתה עבודת הלויים במשכן מושיטין את הקרשים מעגלה לעגלה ורה"ר בין שתי העגלות וכל עגלה ועגלה רה"י הוא: י"ג במה דברים אמורים כשהיו שתי רה"י באורך רה"ר כמו שהעגלות מהלכות ברה"ר זו אחר זו. אבל אם היו שתי הרשויות בשני צדי רה"ר אף המושיט מרה"י זו לרשות היחיד שכנגדה פטור: כ שבת יופשט ידו והיא מלאה פירות והוציאה מחצר זו להכניסה לחצר שבצדה ונזכר קודם שיכניס והרי ידו תלויה באויר רה"ר מותר להחזירה אליו לחצירו. אבל להכניסה לאותה החצר השניה אסור. כדי שלא יעשה מחשבתו שחשב בשעת שגגה. ואם הוציא ידו במזיד הרי זה אסור להחזירה אצלו אלא קנסו אותו שתהא ידו תלויה עד שתחשך: כא המתכוין לזרוק שמה אמות ברה"ר ונח החפץ בסוף ארבע חייב שהרי נעשה כשיעור המלאכה ונעשית מחשבתו. שהדבר ידוע שאין זה החפץ מגיע לסוף שמונה עד שיעבור על כל מקום ומקום מכל השמנה. אבל אם נתכוין לזרוק ארבע ונח החפץ בסוף שמנה פטור. לפי שנה במקום שלא חשב שתעבור בו

וכל שכן שתנוח. לפיכך אם חשב בעת זריקה שינוח החפץ בכל מקום שירצה חייב: כב זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות אם נח על גבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונכנס לתוך ארבע אמות חייב ואם לא נח כלל הרי זה פטור:

פרק ארבעה עשר

א ארבע

רשויות בלשבת. רשות היחיד ורשות הרבים וכרמלית ומקום פטור. אי זו היא רה"ר מדברות ועיירות ושוקים ודרכים המפולשין להן. ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה. ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה מפרחים

א עוריים סמ"ג לאוין סס: ב עור סמ"ג לאוין סס:

פ"ד א ארבע רשויות לשבת וכו'. ברייתא (שבת דף ו') כלשמו: אי זהו רה"ר המדברות והיערים והשוקים וכו'. מ"ש רבינו המדברות והיערים בכלל רה"ר הוא דבר קרטיא וכו' והמדבר ויזרין אביו לא קטיא כלן בזמן שהיו ישראל שריים במדבר כלן בזמן הזה. ופירש"י ז"ל בזמן שהוא חשוכים רה"ר ר"ה הוא אי זהו רה"ר ופירוש ברייתא דקמיני בה המדבר הא קמי"ל דאי איבא רבים מוויין עכשו במדבר חדיר ג"כ הוא בכלל רה"ר ואל"כ רבינו ז"ל לא היה לו להזכיר מדברות ויערים בפסחם ואין כן דעה רש"י ז"ל שפירש [ג] כרמלית לשון יער וכרמל שאינו לא הלך חדיר לרבים ולא תשמיש ליחיד עכ"ל. והרשב"א ז"ל כתב בכלל כרמלית מדברות והיערות ודברי רבינו ז"ל. ומ"ש רבינו ובלבד שיהא רחב הדרך ס"ז אמה מבורא בהזרק (שם דף ז"ט) דקי"ל רה"י ס"ז אמה דנמריין לה משתכן והרשב"א ז"ל כתב מבורא הרחבים ס"ז אמה אע"פ שמקלח מתקלחין ואין בו ס"ז אמה הכי זה רה"ר שא"ל לרה"ר להחלקת במלקט. לפיכך מבורא המפולשין לרה"ר ולרכן לחורק רה"ר אע"פ שאין ברחבן ס"ז אמה הרי הן רה"ר גמורים ה"ה ארצן מפולש לרחב רה"ר אין הן רה"ר עכ"ל. וסברא זו שכשארכה לאורך רה"ר הרי הן כמחור אע"פ שאין רחבן ס"ז אמה היא סברת הסו"ס ואינה מוכרחת בגמ'. ודע שיש מן הגאונים והאחרונים סוברים שאין רה"ר אלא במקום שנתקעין בו עשים רבוא כדגלי המדבר ואין לזה רמז בגמ' ואינו עוקר וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל. ומ"ש רבינו ולא יהיה עליו תקרה מומרא בהזרק (שם דף ז"ט): ואי זו היא רה"י וכו'. כל אלו האילוקים שכתב רבינו בביאור רה"י גמורה הם במקומות חלוקים בגמ' מהם כברייתא התכרת בס"ק (שם ו') וצנעורין יאריך

לחם משנה

על חילק רבינו דכל למטה משלשה זין היכא דלא נח או נח הוא חפסי שהשמיטנו שלמעלה מנ' אע"פ שנת על גבי משהו כלומר באויר כדברי רש"י או על עץ משהו אשר בקרקע או פטור משום דבעיין הנחה על מקום ד' אבל פחות מנ' אפילו שאינו על מקום ד' כלבוד דמי: כ שבת ושש ידו וכו'. רבינו פסק כאוקמתא כברייתא דתמן לחצר זו כלן לחצר אחרת ומ"מ פסק במזיד דאסור משום דקנסו ליה כאוקמתא דראשונה ומה שמילקו בין לחצר זו לחצר אחרת ר"ל וארדי וארדי בשוגג:

כב זרק לתוך ד"א ונתגלגל חוץ לד"א פטור חוץ לארבע אמות ונתגלגל חוץ ארבע אמות חייב ובגמ' הקשו גבי חייב אמאי והא לא נח א"ר יוחנן והוא שנה ע"כ משנה. וכבר הרשב"א ז"ל הא דהני זרק חוץ ארבע ונתגלגל חוץ לארבע מסתברא שהוא זורק לתוכו על דעת שמוח בלי זה מקום שירצה דאי לא אלא שמתכוין לזרוק דדוקא חוץ ארבע פשיטא ומאי אריבא נתגלגל ה"ל נחבין לזרוק ב' זרק ארבע פטור וכיון שכן רישא נמי ב' דכסה"ל הוא דוקא כשנח משנה חוץ ארבע וחזר ונתגלגל הא ללו הכי אמאי פטור הא נח מכחו חוץ לארבע וכן פירשו בחוספות דדוקא בשנת חוץ ארבע. ולפי זה ה"ה דכסה מני לאקשויי אריבא אמאי והא לא נח ולוקמה בשנת על גבי משנה אלא שהוא נוח לו לחזר אחר פטור כ"ל ע"כ דבריו.

מגיד עוז

שבת ושש עד שתחשך. פ"ק דשבת: המתכוין לזרוק עד סוף שבת. פ' הוסיף: פ"ד איהוה עד היחיד גמורה. עוני הכהלים עד כל שכן. פ' הוסיף (דף ק'): אצטבא

במקום מצוה, אבל הבאה, דאוסר דאורייתא, לא. והיינו מעמא דנקיט אומר לנו וכו'
 נקיט אומר לישראל, משום דלילך חוץ לתחום כשבת לא שרי לישראל אפילו במקום
 מצוה. ומיהו משום אמירה גרידא לא היה אסור אפילו לישראל, ואפילו לומר להביא
 כדאמרין לעיל מיניה¹ מותר אדם לומר לחבירו לכרך פלוני אני הולך² למחר שאני
 יש שם³ בורגנין הולך וכו' [ו] שאני⁴ יש שם מחיצה⁵ מביא, אבל ההולך אסור
 לישראל, וכן ההבאה⁶. ורשאי⁷ אני כאמירה דנקיט⁸, משום הבאה דסיפא, דאסור
 הבאה ושרי אמרה, הולך לא נקיט כל שאני רשאי בהלכות⁹ וכו'. ואי¹⁰ הוי סיפא
 מסיפא כדלעיל הא אחר לא ואמאי וכו' הוי משני ליה למינן ליה גלימא ואסור
 כדלעיל, דלעיל נמי קתני הבאה ושני ליה הכי. ודוקא לדבר מצוה הותר¹¹ הית
 דגוי בשבת, אבל לא בדבר הרשות, [דכד משניה]¹² נמי אסורא¹³ [אמירה גרידא]
 מהכא, מטעם [שאם יש]¹⁴ שם מחיצה מביא¹⁵, אכתי נידון כאלו אמר לו מעתה
 שבת לך למחר בשבת¹⁶, דהאמירה בהיתר, ואפילו הכי אסור¹⁷, כדאמרין בפרק
 קמא דשבת¹⁸ אם לא קצץ וכו' עד וכית הלל אומרים כד¹⁹ שניע וכו':
 ואומר אני דגוי ההוא ינוקא דאשמוך חמיטיה אפילו דרך רשות הרבים היה מותר
 לומר²⁰ להביא, מטעם שאם יש שם מחיצה <מביא>, דבאמירה גרידא
 לא היה אסור²¹, אך שלא היה מביא²², אלא התם הוצרכו לנקה העשייה, דהיינו
 הבאה, וזה הותר על ידי גוי במבוי דוקא, ואמירה דהתם היינו אמירה לגוי
 שיעשה על פיו, ובעי לרמזי ליה להזאה, ומשני ולא שני לך בין שבות <דלית
 ביה מעשה>²³, דשרי אמירה ועשייה דגוי, לאמירה בשבות דאית ביה מעשה, שאי
 20 אפשר לישראל לעשותו, דאסור אמירה עם העשייה, כגון להחם חמין, ואי שבת
 דאית ביה מעשה שאפשר לתקן על ידי מחיצה, אפילו הכי שני מזה²⁴, דאמירה

(1) שבת ק"ן ב'. (2) והוכיחו תוס' שם ד"ה לכתך שהיה שבויל לומר לחבירו לך לך
 לכתך פלוני. (3) ד"ס ור"ף ולעיל מי שצ"א. (4) כ"י: וכן. (5) כ"י: אומר, כ"י: אם
 (6) ע' לעיל עמ' 444 אות 20. (7) ע"י גוי. (8) ע' ד"ס שבת ק"ן א'. משנה שם ובד"ה
 וגמרא ק"י א': זכא, וכן ראבייה לעיל מי שצ"א. (9) אבא שאול בברייתא ק"י א'. ולמירוש
 רבינו לעיל ע' 445 שורה 19 היה לו לומר כל שאני רשאי בהלכות, להשמיענו שהולך הגוי מותר
 ומינקט אמירה משמע שהולך אסור. (10) שאם היה אומר כן הייתי אומר שבמקום שהמעשה
 אסור אף האמירה אסורה, לכת תפס בלשוננו רשאי באמירה להשמיענו שאף שהבאה אסורה
 האמירה מותרת, אבל באמת גם הולך מותר. (11) לפירוש רבינו שהבאה אסורה קשה למח
 הקשה בגמרא ק"ן ב' על דברי שמואל רק מרישא דברייתא ק"י א', ותיה לה להקשות גם
 מסיפא: ואומרים לו וכו' הבא במקום פלוני, ודוקא גבי מת סותרת אמירה אף שהבאה אסורה
 אבל גבי אחר כיון שהבאה אסורה אף אמירה אסורה, ואמאי הא אם יש שם מחיצות מביא
 ומפרש רבינו שעל קושיא זו היתה הגמרא מרצת: הבא במאי עסקינן למינן ליה גלימא: כמ'ן
 שמתרצת על הקושיא מרישא, אף שגם שם כתוב "להביא", ולכן לא הקשה מסיפא, מפני
 שכבר בא התיירוק על הקושיא מרישא. (12) כ"י: כרמלית. (13) כ"י: א'. (14) כ"י: א'. אסורה. (15) כ"י: שיש. (16) שיש
 רע"ב ד"ה אוקמא, כ"י: כרמלית. (17) אף שיש שם בורגנין הולך, ע' רש"י ב"ק ע"ב
 דלשגא דלעיל נקט, וכאן שבהולך מדרב היה לו לומר: שאם יש שם בורגנין הולך. (18) כ"י:
 בשלום, כ"י: בשלום. (19) ההולך. וע' לעיל עמ' 444. וע' חשו מותרים ד"ס מי ד"ב
 וחקק"ט, ומ"ש שם בשם אביה לא ידעתי מקומו. (20) גמרא: ער. (21) אמירה
 בלבד. (22) ע' לעיל שורה 8. (23) שהבאה אסורה, לעיל שורה 6. (24) כ"י:

וחתו, ולא נוף ההבאה, ואפילו לדבר מצוה, ולדבר הרשות אמירה גרידא נמי אסור,
 כדריק בפרק שואלי הא אחר לא היינו כגון לתלוש מן המחומר, ואפילו
 [78 א] הך אמירה נמי שרינן במקום מצוה, כד¹ למינן ליה אסא. קצרו של דבר²
 דלית ביה מעשה שרי אמירה ועשייה בגוי במקום מצוה, דאית ביה מעשה דתלישה
 אסור כדבר הרשות אפילו אמירה, ובמקום מצוה שרי, ודאית ביה מעשה בהבאה,³
 דבר שאפשר לתקן, אפילו לדבר הרשות אמירה שרי, ולא הבאה, והיינו מעמא דלא
 חתו הבאת אימל על ידי גוי⁴, וכן בפרק הרש שנשא⁵ היכא דאירכסו מפתחות⁶
 דבית המדרש ברשות הרבים לא התירו הבאה על ידי גוי ברשות הרבים, דהיינו
 אסור, דאורייתא. הילכך עובדא דשאלתא דשאלתא קרמיכון⁷ אי אמרינן שיש
 בעיירות שלנו [רשות הרבים]⁸ אינו מותר להוליכו דרך אותו מקום, וכן שמעתי⁹
 פסין בהותי מציק מים על ידיך¹⁰, [אבל מכל מקום נראה לי רמזה, דסבירא לן
 כפירוש רבינו שלמה כריש עירובין¹¹ בפלוגתא דהנניח דלא הוי רשות הרבים אלא
 אם כן רחב י"ז משער לשער¹² ומפולש משער לשער, וכן לא תמצא בכל זה
 המלכות¹³, נם צריך שיהיה בלא מעלות ומורדות¹⁴, כדגלי מדבר, וכן נראה לאבא
 מרי¹⁵, והכי מסתבר, שאם היה¹⁶ רחב י"ז וכנסו קצו מ"ו מדאורייתא נידון¹⁷
 כמתום¹⁸, והרי הוא כחצר¹⁹, ולכא למימר אם כן ניבעי מפולש מסוף העולם ועד
 מסופו²⁰, דאפילו²¹ דגלי מדבר הפולש היה רק במחנה דידהו כעגלות²², [והוה]²³
 כמו עיר אחרת, וגרסינן בפרק עושין פסין²⁴ אמר רבי יוחנן²⁵ ארץ ישראל אין חייבין
 עליה משום רשות הרבים וכו' עד אי הכי כולי עלמא נמי לא ליחייב דהא מקיף
 ליה²⁶ אוקיינא דילמא מעלות ומורדות²⁷ שבארץ ישראל קאמרת, פירוש שבאוחו²⁸
 רשות הרבים שיש לפנינו מעלות ומורדות אפילו במקום השוה לא חשיב רשות
 הרבים²⁹ לעיר אחת³⁰, [ולא פריך אי הכי כולי עלמא נמי אי אפשר שלא יהיו
 מעלות ומורדות במקום אחד כנגד זה רשות הרבים³¹, אבל מעיקרא דהוה קאמר
 דאכל ארץ ישראל אין חייבין הוה פריך מאי שנא מכל העולם, ואף על פי שיש
 לומר ולדחות דאמקום מעלות ומורדות סמוך, אבל מה שהוא אצלו חייב³², לא³³
 מסתברא הכי, דכסתום דמי (1) מהתם ניפוסין, וכו' דלא דמי לדגלי מדבר, וגרסינן

(1) שבת ק"ן ב'. (2) יותר טוב: כגון, או: כדאמרין. (3) ברכות ג"ם ב'. (4) ע' לעיל
 ס"ע 361. (5) ובמות ק"י: סעיב. (6) ע' לעיל ע' 488 אות 20. (7) שבת ל' רע"ב בגי
 פריה. (8) כ"י: ישראל, כ"י: רש. (9) לזה רמז ר' יואל לעיל ע' 440 שורה 23. (10) מ"ב
 ג' י"א. וע' ברכות ז' סעיב. (11) ו' סעי'א. וע' לעיל רמ"ו שעי"ש. (12) על פני כל האורך
 ויה הירחב מ"ו אמה, ע' לקמן שורה 15. ברש"י ליתא. (13) ע' לעיל עמ' 448 שורה 5.
 (14) ע' לקמן שורה 20 ולהלן. (15) ע' לעיל עמ' 448 ובהגהותי שם אות 8. (16) המבוי.
 (17) ולא כרש"י עירובין ז' ב' והובא במ"מ פ"ד מה' שבת ה"א. וע' תוס' עירובין שם ד"ה
 וכו' תומא. (18) כ"י: א'. שהרי אי אפשר שלא יהיה בכל העולם כנגד זה המבוי מבוי רחב
 פחות מפי' אמת, וכעין זה לקמן שורה 22 ולהלן. (19) זה אינו דאפילו וכו'. (20) ע' שבת
 ע"ו רע"ב וצ"ח א' וצ"ח א'. (21) המבוי בעולם הרחב פחות מפי' אמה והוא כנגד זה המבוי.
 כ"י: מהו. (22) כ"י: סעי'א ורע"ב. (23) ע' גמרא, ורבינו קיצר בשמות. (24) ג' ד"ס, ע"ש.
 (25) ד"ס שם סוף אות ד'. (26) ולא מצאתי דוגמא לפירוש זה. (27) כיון שכל המקומות בעיר
 אחת. (28) הרי שאין לנו לשער אלא באשר הוא ולא לחוש למקומות אחרים. (29) כפירוש
 רש"י ותוס' וכל המפרשים.

5

ספר יציאות השבת

התורה ל עשר ימים וי"ט

L.C.R

סימן ה

מבאר דברי יטין ביטש וקוני איילאנד שמתאספים שם על חוף הים בימי הקיץ ביום אחד יותר ממיליון אנשים הוי רה"ר דאורייתא מדין פלטיא גדולה.

הנה *כברייטין ביטש וקוני איילאנד מתאספין שם על חוף הים בימי הקיץ יותר ממיליון אנשים ביום אחד כפי שנתברר ע"י הממשלה וכבר הוזכר זאת בתשובת מרן הגאון ר' משה פיינשטיין שליט"א מחדש שבט תשל"ט וא"כ חוף הים הוי רה"ר דאורייתא לכל הדעות מדין פלטיא גדולה כיון שמתאספין למקום אחד יותר מששים רבוא דומיא דשוק שיושבים שם כל היום וכמבואר בשבת (ו) איהו ר"ה סרטיא ופלטיא גדולה ופי' ברש"י פלטיא רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה, וגם ליכא שם מחיצות סביב הפלטיא שעל חוף הים שהרי פתוח לים וחוף הים אינו מתלקט עשרה מתוך ד' כמו שביארנו לעיל סימן ד' באריכות, וז"ל הראב"ה: פלטיא היינו רחוב העיר שהיא גדולה ומצוין שם בני אדם עומדים ויושבים בשוק ונראה לי אפילו אינה מפולשת משער משני צדדין עכ"ל, וכן איתא ברמב"ן דפלטיא היינו שוק שיושבים שם כל היום, וכ"כ בספר אוהל מועד פלטיא גדולה רחבה שמתקבצים שם לסחורה כשווקים שבמדינות, וכן הוא ברשב"א בספר עבודת הקודש רה"ר שמתקבצין שם בני אדם לסחורה ולעשות שם צרכיהם כשווקים שבמדינות וזו היא פלטיא, וא"כ ה"ה באנשים שבאים על חוף הים ויושבים שם כל היום נעשה רה"ר דאורייתא ואין לך פלטיא גדולה מזו.

מביא מחלוקת ראשונים אם בעינין ששים רבוא בכל יום או סגי אם לפעמים עוברים בו ס' רבוא - מבאר דאפילו להנך ראשונים דבעי ששים רבוא בכל יום מ"מ באותן ימים שיש ס' רבוא הוי רה"ר לכ"ע אפילו אם בשאר השנה אין שם ס' רבוא - מוכיח כן מדברי הרא"ה והריטב"א.

הנה בעירובין (ו) כתב רש"י רה"ר משמע עיר שמצוין בה ששים רבוא וכבר העירו בזה האחרונים דרש"י לא הזכיר דבענין ששים רבוא בכל יום, אמנם בחידושים המיוחדים להריטב"א עירובין (נו) כתב דלדעת רש"י צריך שיהיו עוברים שם ששים רבוא בכל יום וכ"כ הר"ן על הרי"ף, וכ"כ בתוספות רבינו פרץ דדעת רש"י דבעינין ששים רבוא בוקעים בו בכל יום כדגלי מדבר, וכן איתא ברבינו

* BRIGHTON BEACH CONEY ISLAND

ירוחם נתיב י"ב ח"ד דרה"ר צריכין שיעברו בהם ס' רבוא בכל יום דומיא דדגלי המדבר, וכן ראיתי שמביאים עוד ראשונים דסברי דבעינין ס' רבוא בכל יום דבחדושי הרמב"ן שבת (נו) כתב ועוד שאין עוברים בהם ס' רבוא בכל יום, וכ"כ הבה"ג רה"ר דוכתא דרש"י בה שית מאה אלפי גברי בכל יומא עכ"ל, אמנם בריטב"א שבת (ו) כתב בדעת רש"י רה"ר משמע שיש בה דרך לששים רבוא וכפרש"י בפ"ק דעירובין עיר שמצוין בה ס' רבוא והסיק שם הריטב"א והא דאמרינן שיש בה דרך לס' רבוא לא סוף דבר שיהו קבועים ביה אלא שהוא דרך לס' רבוא תדע שהרי ירושלים אלמלא דלתוחיה ננעלות כלילה חייבין עליה משום רה"ר ולא היו שם קבועים ס' רבוא אלא שלפעמים באים שם והיא דרך לס' רבוא כי רוכלת כל העמים היתה עכ"ל. נמצא מבואר בריטב"א דדעת רש"י שאפילו רק פעמים בשנה יש בה ס' רבוא נעשה ע"י זה רה"ר לכל השנה. ובנמוקי יוסף הלכות ציצית כתב רה"ר גמורה שיש ברחבה שש עשרה אמה ושרגילים לעבור בה לפעמים ששים רבוא, משמע דלא בעינין ס' רבוא בכל יום וסגי אם לפעמים נמצאים בה ס' רבוא אפילו אין ס' רבוא בכל יום, וכן מבואר בעוד ראשונים.

ובש"ע סימן שמ"ה דיש אומרים שאין רה"ר אלא א"כ עוברים בו בכל יום ששים רבוא וכתב שם המשנה ברורה דלא מצאה כשום ראשון דבעינין ס' רבוא בכל יום ומשמע דסגי אפילו אם רק לפעמים באים שם ששים רבוא, אמנם כבר כתבנו לעיל דיש ראשונים שכתבו להדיא דבעי ס' רבוא בכל יום, אמנם נראה דאפילו להנך ראשונים דמצרכי ס' רבוא בכל יום מ"מ באותן ימים שיש בו ס' רבוא לכ"ע הוי רה"ר אפילו אם בשאר ימים אין שם ס' רבוא וכגון שפעמים בשנה עוברים בו ס' רבוא אז באותן ימים הוי רה"ר.

ובחידושי הר"ן שבת (ו) בשם הרא"ה כתב בזמן שישראל שרויין במדבר הוי רה"ר פי' דאתא למימר בזמן שישראל שרויין במדבר הוי רה"ר ואע"ג דלאו מקום קבוע היה דפעמים כאן ופעמים כאן, וביאור דברי הרא"ה דאף שעברו הבני ישראל ממקום למקום ויש מקומות שחגו שם לזמן קצר מאוד כגון יום אחד או חודש ואחר כך עברו למקום אחר ע"פ הדיבור מ"מ בשעה שחגו באותו מקום נעשה רה"ר כיון שהיו שם ס' רבוא ולא בעינין לדין רה"ר שיהי מקום קבוע לס' רבוא לכל השנה. וכן משמע מדברי הריטב"א בשבת (ו) וז"ל: כאן בזמן שהיו ישראל במדבר, וא"ת בזמן ההוא מאי דהוה הוה וי"ל דהא קמ"ל דכל היכא דשכיחי ביה ס' רבוא כי התם אע"ג דלא קביעי הוי רה"ר עכ"ל, וביאור דברי הריטב"א דאע"ג דלא קביעי ששים רבוא כל השנה במקום אחד מ"מ באותו יום שיש בו ס' רבוא הוי רה"ר דומיא במדבר שהיו במקום אחד לזמן קצר ואחר כך עברו למקום אחר והריטב"א הולך בשיטת רבו הרא"ה.

והנה לפי"ז יש להוכיח דאפילו להנך ראשונים דסברי דבעינין ששים רבוא בכל יום ולא מהני אם לפעמים יש בו ס' רבוא מ"מ באותן ימים שיש בו ס' רבוא הויה רה"ר לכל הדיעות אפילו אם בשאר ימים אינו רה"ר דלא גרע ממחנה ישראל

8

במדבר שחנו במקום אחד רק ליום אחד ואעפ"כ נעשה רה"ר לאותו יום ועיקר דין רה"ר נלמד מהתם. נמצא מבואר בדברי הרא"ה דמקום שיש בו ס' רבוא אפילו רק ליום אחד נעשה רה"ר לכל הפחות לאותו היום שיש בו ס' רבוא אפילו אם בשאר ימות השנה אין שם ס' רבוא.

מבאר דחוף הים בכרוקלין שמתאספים שם בימי הקיץ יותר ממיליון אנשים לדעת הש"ע אף דבעינן ששים רבוא בכל יום נעשה רה"ר דאורייתא לכל הפחות לאותן הימים שיש בה ס' רבוא ולהריטב"א ואידך ראשונים נעשה רה"ר לכל השנה כיון שפעמים נמצאים שם ששים רבוא.

והנה לפי"ז בעיר ברקלין שמתאספין על חוף הים הנקרא ברייטין ביטש וקוני איילאנד בימי הקיץ יותר ממיליון אנשים ביום אחד נעשה רה"ר דאורייתא מדין פלטיא לכל הפחות באותן ימים שבאים לשם ס' רבוא דאף דדעת השו"ע דבעינן ששים רבוא בכל יום מ"מ באותן ימים שיש בו ס' רבוא הוי רה"ר דאורייתא לכ"ע, ולהריטב"א ואידך ראשונים דסביר דסגי אם לפעמים בשנה יש בה ס' רבוא ונעשה ע"י זה רה"ר לכל השנה אי"כ ה"ה בנידון דידן בעיר ברקלין כיון דבימי הקיץ באים שם לחוף הים ס' רבוא שוב נעשה ע"י זה רה"ר דאורייתא לכל השנה אפילו לימים שאין בה ס' רבוא, וכן ראיתי בתשובה למרן הגאון הרב משה פיינשטיין שליט"א שכתב דלהנך ראשונים דלא בעינן ששים רבוא בכל יום אולי סגי בהא דיש ס' רבוא בימי הקיץ לעשותו רה"ר לכל השנה, ונראה דלכל הפחות באותן הימים שיש בו ששים רבוא הוי רה"ר דאורייתא לכל הדעות.

מבאר דרחוב אוישיץ פארקוויי ורחוב קוני איילאנד ושאר רחובות המפולשים לחוף הים הוי רה"ר דאורייתא מדין מבואות המפולשין לפלטיא ואפילו אין עוברים בהם ששים רבוא ואין בהן רוחב ט"ז אמה וגם אפילו אינו מכוון משער לשער ג"כ דין רה"ר עליהם.

והנה לפי"ז כל הרחובות המפולשין לחוף הים כגון רחוב *אושין פארקוויי ורחוב *קוני איילאנד ושאר הרחובות המפולשין לחוף הים שאצל ברייטין ביטש וקוני איילאנד נעשין ג"כ רה"ר מדין מבואות המפולשין לפלטיא כיון דרכים בוקעים בהם להגיע לחוף הים כמבואר בשבת (ו.) וכמו שנבאר בסמוך כל השיטות בזה, וממילא אפילו אם רחובות הללו אין בהם ששים רבוא מ"מ כיון שמפולשין לפלטיא שיש בה ששים רבוא נעשין רה"ר גמורה, וכן מבואר בספר העתים וד"ל:

* OCEAN PARKWAY * CONEY ISLAND AVENUE

מבואות המפולשין לרה"ר והם מקום שיש בו ס' רבוא בנ"א עכ"ל, הרי דלא בעינן שיעברו במבואות עצמן ס' רבוא רק שיהו מפולשין לרה"ר שיש בו ס' רבוא ואפילו מפולשין לפלטיא שעל חוף הים רק מצד אחד ג"כ דין רה"ר עליהם וכמו שסובר השו"ע בסימן שמ"ה (ס"ח) דאפילו המבוי מפולש לרה"ר רק מצד אחד ג"כ שם רה"ר עליה ולא בעינן ששני ראשיה יהיו מפולשין לרה"ר, וכמו שכתב שם הביאור הלכה וכמו שנבאר בסמוך.

דעת רש"י והרמב"ם דמבואות המפולשין לרה"ר דינם כרה"ר דוקא אם רחבן ט"ז אמות.

בשבת (ו.) איזהו רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רה"ר גמורה ופי' רש"י סרטיא מסילה שהולכין בה מעיר לעיר פלטיא רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה ומבואות של עיר רחבים ט"ז אמה המפולשין משני ראשיהן לפלטיא ויש גורסין מבואות המפולשין משני ראשיהן לסרטיא דהיינו מסילה שהולכין בה מעיר לעיר, וכן גורס בתוס' הרא"ש עירובין (נט.) שמפולש משני ראשיהן לסרטיא, מבואר בזה דמבוי המפולש משני ראשיה לרה"ר אף שהמבוי עצמו אינו מפולש משער לשער דהיינו מקצה העיר עד קצה השני וגם אין עוברין במבוי עצמו ששים רבוא אנשים ואינו רה"ר מצד עצמו מ"מ כיון שהמבוי מחובר משני ראשיה לסרטיא או לפלטיא נעשה רה"ר כמותו.

והנה רש"י פי' שהמבוי רחב ט"ז אמה, אבל אם המבוי אינו רחב ט"ז אמה לא חל עליו דין רה"ר, וכ"כ בביאור הגר"א סימן שמ"ה ס"ק ח' דדעת רש"י דמבוי צריך להיות רחב ט"ז אמה, וכן איתא בחידושי הרשב"א עירובין (ו.) דדעת רש"י דמבוי בעי רוחב ט"ז אמה ואינו יכול להתקצר אפילו במקצתו, נמצא מבואר בזה דלא רק הרה"ר עצמו צריך להיות רחב ט"ז אלא דגם מבואות המפולשין לרה"ר צריכין להיות רחבין ט"ז אמה ואין יכולין להתקצר כלל מרוחב ט"ז, וכן משמע מהרמב"ם פי"ד דשבת ה"א איזהו היא רה"ר מדברות ועיירות ושווקים ודרכים המפולשין להן ובלבד שיהיה רחב הדרך ט"ז ולא יהיה עליו תקרה עכ"ל, משמע דמבואות המפולשין לרה"ר צריכין להיות רחבין ט"ז אמה אבל בפחות מזה אין עליהן דין רה"ר.

L

ושליש אבל בפחות מזה אין לו דין רה"ר, ובשער ציון שם כתב דיש ראשונים דסברי דאפילו מתקצר עד עשר אמות דין רה"ר עליו אבל בפחות מזה לא וא"כ איך משכחת מעלות בית מרון להיות רה"ר הרי אין בו רוחב עשרה אמות דאין מקום לשנים ללכת אלא כזה אחר זה וצ"ע. ברם לשיטת הגר"א דסובר דמבוי המפולש לרה"ר אפילו מתקצר עד ארבעה טפחים דין רה"ר עליו נראה היטב דגם מעלות בית מרון איירי שיש ברחבו ד' טפחים ודין רה"ר עליו כיון שמפולש לרה"ר שיש בו ט"ז אמה ודוק היטב בזה.

מביא מחלוקת ראשונים אם בעינן שמבוי יהיה מפולש לרה"ר משני ראשיה או אפילו מפולש רק מצד אחד ג"כ דין רה"ר עליו — מביא דעת הפמ"ג דאפילו מפולש לרחבו ולא לארכו ג"כ דין רה"ר עליו — מבאר לפ"ז דרחובות שאין בהם ס' רבוא אם מפולשין משני ראשיה נעשין רה"ר.

והנה בביאור הלכה שם מביא מהרשב"א בעבודת הקודש דאפילו המבוי מחובר לרה"ר רק מצד אחד ג"כ דין רה"ר עליו, וז"ל הרשב"א שער ג' מבואות המפולשין לרשות הרבים אורכן לאורך רה"ר אע"פ שאין ברחבן י"ז אמה הרי הן רשות הרבים גמורה עכ"ל, משמע מדברי הרשב"א דלא בעינן שיהי' מפולש לרה"ר משני ראשיה וסגי אם מפולש לרה"ר רק מצד אחד, וזהו ג"כ כוונת המחבר בסעיף ח' שכתב מבואות הרחבים ט"ז אמה ומתקצרים בקצתן ואין בהם ט"ז אמה י"א שאם ארכן לאורך רה"ר הרי הם רה"ר, הנה לא הזכיר המחבר דבעינן שיהא מפולש משני צדדים לרה"ר ומשמע דאפילו מפולש רק מצד אחד ג"כ שם רה"ר עליה דדברי המחבר נובעים מהרשב"א בעבודת הקודש, וכן משמע מספר העתים שכתב מבואות המפולשין לרה"ר ולא הזכיר דבעי מפולש משני ראשיה, וכן משמע מרבינו ירוחם שכתב מבואות המפולשין לרה"ר ולא הזכיר דבעינן שיהי' מפולש משני ראשיה, אמנם בסעיף ט' פסק המחבר דדוקא אם מחובר משני ראשיה לרה"ר הוי רה"ר אבל מחובר רק מצד אחד לרה"ר אינו נעשה רה"ר, ובפמ"ג שם מבאר דדעת הש"ע כס"ט דאפילו המבוי מפולש משני ראשיה לרה"ר לרחבו ולא לארכו ג"כ דין רה"ר עליו, ולפ"ז יצא חידוש לדינא דהיכא שיש שני רחובות שהם רה"ר ויש בהם ס' רבוא ויש מבואות מפולשין להן משני ראשיהם אפילו מפולשין לרחבו ולא לארכו נעשין ג"כ ר"ה מדין מבואות המפולשין אף שאין בהן ס' רבוא.

והנה ברשב"א שם בעבודת הקודש מבואר דשיעור רה"ר ט"ז אמה על ט"ז אמה דהיינו בין ברוחב ובין באורך וכן הוא לשון הטור, ונראה דאפילו לדברי הרשב"א דרה"ר יכול להתקצר במקצתו מ"מ אי אפשר להתקצר בתוך ט"ז אמה הראשונות דאז אין כאן רה"ר כלל, ודוקא היכא שיש רה"ר גמורה ט"ז על ט"ז אמה אז שאר אורך רה"ר ומבואות המפולשין להם יכולין להתקצר מרוחב ט"ז אמה.

סימן ו

מבאר דלדעת הש"ע כדעה ראשונה והרמ"א והפמ"ג והחיי אדם והמשנה ברורה דרבים מבטלי מחיצה אי אפשר לתקן עירובין בעיירות גדולות ודלא כמרן החזון איש זצוק"ל — מביא ממו"ר מרן הגאון הרב אהרן קוטלר זצוק"ל דדעת הגר"א דרבים מבטלים מחיצה.

בחזון איש הלכות עירובין סימן ק"ז (ס"ק ד') איתא ולענין הלכה נראה דנקטינן דבשם ד' מחיצות לא אתי רבים ומבטלי מחיצות כר"א בעירובין (כ), ודלא כרבי יוחנן דסובר דרה"ר בעי דלתות נעולות דאתי רבים מבטלי מחיצה, דסתמא דתלמודא בשבת (ו.) מוקים לה לברייתא כחכמים דלא אתי רבים מבטלי מחיצה, וכן פסק הרמב"ם פי"ז הלכות שבת (הלכה ל"ג) וכן דעת הגה"מ שם, וכ"ה בהג"א ברפ"ב בשם מהרמ"ק, גם הרי"ף והרא"ש העתיקו המשנה דפסי ביראות דרבי יהודה סובר דאתו רבים מבטלי מחיצה וחכמים סברי לא מבטלי, והשמיטו הרי"ף והרא"ש סוגית הגמרא וסתמא קי"ל כחכמים וזה דלא כהריטב"א דפסק כרבי יוחנן דאתי רבים ומבטלי מחיצה ע"ש היטב בחזון איש דנקט דהלכה כר"א דלא אתו רבים ומבטלי מחיצות.

ועל פי זה כתב שם החזון איש דנראה דכל שיש ג' מחיצות של עומד מרובה על הפרוץ לא אמרינן תו דאתו רבים ומבטלי מחיצתא דג' מחיצות של עומד עדיף משם ד' מחיצות של פסי ביראות ולא מצינו חילוק בין ג' מחיצות לד' מחיצות לענין דאורייתא, ולפ"ז בצורה הזאת (הובא בסוף ספר חזון איש) לא תמצא רה"ר אף בחוצות רחבות ט"ז אמה וס"ד בוקעים בהם שרחוב כ' היא רה"י גמור מה"ט שיש לה ג' מחיצות עומד אף שרחוב א' וג' עוברות בפרצותיה ורבים כוקעין בהן לא מבטלי מחיצתא ע"ש בחזון איש באריכות.

הנה מרן החזון איש נקט דהלכה כהנך שיטות דלא אתו רבים ומבטלי מחיצה ולא בעינן דלתות נעולות וכן סובר הבית אפרים וכיון שרחובות העיר הוי עומד מרובה על הפרוץ מג' רוחות ממילא נעשה כרשות היחיד, אבל אם ננקוט כדעה ראשונה בש"ע (סימן שס"ד) דרבים מבטלי מחיצה ובעינן דלתות נעולות וכמו שנקטו רוב הפוסקים, וכ"כ שם הפמ"ג דגם דעת הרמ"א דאתו רבים ומבטלי מחיצה וכן משמע מדברי הרמ"א סימן שמ"ה (ס"ק ז') דעיר מוקפת חומה בעי דלתות נעולות כלילה, ליתא להיתר החזון איש דאף אם נאמר דיש ג' מחיצות והוי עומד מרובה על הפרוץ הלא מ"מ רבים שבוקעים תוך המחיצות מבטלים המחיצות ונעשה רה"ר דאורייתא ובעי דלתות נעולות כלילה, וכאמת כן דעת רובא

הרשב"א פטמא דרע"ק דמחייב מסוס דס"ל מהלך כעומד דמי, תמוה ג"כ ככ"ל כמ"ש הרשב"א גופי' לעיל (ו). ממעביר ד"א ברע"ר וכול למילף דמהלך לאו כעומד ברע"ר שהוא מקום חיוב, ודוקא בסמיו דמקום פסור הוא ס"ל לבי"ט דמהלך כעומד דמי, וכ"כ התוס' בכתובות שם ולפמ"ש התוס' בעירובין (ל"ג, ד"ה והא) דמעביר מרע"י לרע"י דרך ר"ה חייב מסוס מעביר ד"א ברע"ה תמוה מ"ט דרבנן הכא דפסרי ולי"ע]:

שם בגמ' לימא תהוי תיובתא דרב, לכאורה קשה דילמא רב מיירי למשה מעשרה, וי"ל דא"כ שמואל מהיר אפי' תוך עשרה ושמואל עלמו אמר כל פטורי דשבת פסור אבל אסור ובמנהגה איתא חמייס פוטרין, [מיהו אכתי קשה לפמ"ש היראים (סו' ק"ב ד"ה הלד) דהיכא דקתני פוטרי י"ל דפסור וזוותר דבכ"ג לא אמר שמואל, גס י"ל הכא דליירי דקתני רע"ק מחייב תני ותמייס פוטרין ולעולם פטור וזוותר כמ"ש ביוראים שם בפלוגתא דר"א ור"י בלידת פרעוס, אך דבריו תמוהים מהא דלקמן (קל"ח). מי איכא מידי דר"א מחייב כו' שרי אפי' לכתחילה ולי"ע, ובזה מיושב ג"כ הכא דלא מלי למימר לשמואל דלמשה מי נמי זוותר כיון דרע"ק מחייב חטאת, וכמ"ש ג"כ התוס' לעיל (מ"ז): ד"ה רבן ע"ש, ולר"א דרע"ק מחייב אפי' למעלה מי' אה"כ דלחמייס נמי אסור מדרבנן בדיוקא אחת אך לפמ"ש הירשב"א לקמן ר"ש פ' תולין דהיכי דמיירי מחייב חטאת ורביס מחיירי לכתחילה לא קשה מידי ע"ש אין זה מוכרח]:

ע"ב בגמ' והתניא רבי אומר דברים הדברים כו', פירש"י ומינכא למה לי ע"כ לדעת כמה חטאות כו', וקשה דמי' לר"ך ליתן הכלל כמה חטאות יש ומיילא מסבא מוסיפין תולדות לכל אב, אבל האבות לריבין להויליאן מהפסוק או מהלכה למי' [וכעין זה הקשו בתוס' לעיל (ע'). ד"ה כול ע"ש], גס למ"ש התוס' לעיל (ל"ז): ד"ה ולר"א דמי' יין אב לתולדה לענין התראה לא אי"ש פרש"י הכ"ל, והי' ראה לפרש דאיכא קסמך דברייתא זו הוצא לעיל (ע'). מסייס שם דעשאן כולן בהעלם א"י חייב על כל אחת בפ"ע והכא משמע לי' שפיר דליכא חטאות יותר מל"ט ע"ש, הגס דעס ר' נתן אמרו מ"מ נראה דחד ברייתא הוא ככ"ל:

שם בגמ' אכן אדרי יהודה מתנין ולא קשיא לן, פ"י רש"י דר"י מלי סבר דחייב אתולדה במקום אב, ולפ"י למתקנא דקאמר דתני ר"י מוסיף כו' ע"כ לא ס"ל לר"י לחייב שמים דמי' מחייב אתולדה במקום אב אי"כ מה מוסיף ומאי נ"מ בהוספה זו, הגס דאיכא נ"מ לענין התראה להטרות משום האב הרי התוס' כהתפוק בזה לעיל (ע"ג): ד"ה משום, אכן לפמ"ש התוס' בדי' למימרא אי"ש שפי דהשתא דמתני אדרי שפיר י"ל דמי' בגודע וזוור וודע, ומ"מ אין להקשות דאי"כ פשיטא ד"ל דתני לאפוקי כ"י דלא נימא דר"י לא מחייב אלא אחת דלית לי' קלוטה כמו שהנחה, אבל התמא דגמ' פריך שפיר ממאי כו' חדא הוא דמחייב דאין ראי' לכך אבל לוכא ראי' להיפוך ג"כ ככ"ל:

שם בגמ' כיון דאמר עד דנפקא לי' לרע"ר תנוה. לי"ע בסבא זו כיון דהיכא דלא נעשה מהשבתו פסור וכי מפני דס"ל דקלוטה כמו שהנחה דמי' חשיב איהעביר לי' מהשבתו הא מהשבתו הי' שתנוה, ואפשר באמת למ"ד דלא מיירי בכהי י"ל דכ"ה"ג אפי' לרבי יהודה פסור וטעמי' דמאן דס"ל הכי משום דכל היכא שאילו הו"י נח הי' חייב הלכה למשה מסיני היא דקלוטה כמו שהנחה:

שם בגמ' א"ל רבינא כו' אי להכא קבעי להכא לא קבעי כו', לכאורה אין מובן סברת הגמ' בזה, בשלמא לעיל דאמר דעד דנפקא לר"ה תנוה שאינו חפך בהעברת ד"א שפיר לית לן לחיובי' מטעם מעביר, אבל הכא כיון דר"ה הוא שהעביר כל הדיא ברע"ה ומאחר דהלכס קלוטה כמשה"כ והוא

ר"ה בקלוטה האור אי"כ הרי הוא ר"ה ב' המלאכות הולאה והעברה, ומיהו אפשר דחשוב הולאה ראשונה כולאה ש"ל לגופי' כיון דעיקר ר"הו שתנוה אחר הדיא, אך הכא אליבא דר"י קיימוגן ואיכו ס"ל מלאכה שא"ל חייב, ונראה דסברת הגמ' היא דמי' כיון דאילו הו"י נח ממש הו"י פסור שאינו חפך בהנחה לא שייך בזה קלוטה כמו שהנחה ולא מתחייב בקלוטה עפי' מאילו הו"י נח ממש:

בתוס' ד"ה למימרא הקשה הרב פורת כו' ה"ל וזוור והוליא כו', ולולי דברייהס נלפטר לחלק דבאמת הכא הי' רק מטעם אחת ובזה חתלה הוריקה נעשו ב' המלאכות הכנסה והולאה, והשתא בשלמא אי מחייב בחולדה במקום אב והו"י כ"י אבות והעשה כמטעם אחת ב' מלאכות גס כן חייב שמים [כדאי' לעיל (ע"ג):] זוומר ול"ך לעלים דחייב משום קולר ומסוס גוטע, וכן מפורס בר"ש מו"ק ע"ש], אבל אי לא מחייב אתולדה במקום אב והו"י בטעם ב' הולאות כמטעם אחת, י"ל דע"ז אי אפשר כלל לחייב שמים, ולא דמי להוליא וזוור והוליא דהו"י ב' משמים וכשנדע לו חטא א' ולא נודע לו הכי' אינו מתכפר בקרבן ראשון, משאי"כ הכא כשנדע לו והפריש קרבן על מטעם זה ובמטעם זה נכלל ב' ההולאות מיפטר בחד קרבן לכוי"ע ככ"ל, [וכן מבואר בתוס' לעיל (ל').] במוליא קוסת הרכולין דגס בגודע וזוור ונדע אינו חייב אלא אחת כיון דחדא הולאה הו"י ע"ש, ולי' לדברי התוס' שלא יתי' כסותרין וא"ו דככא כיון דגמיר חייב הכנסה ק"ד לחיוב. הולאה הו"י כב' עשויות וידעוה מחלקות]:

דף צ"ח בגמ' הא קמ"ל רשויות מלטרפות, פ"י רש"י לאפוקי מדר' יוסי לעיל פ"י המוליא יין, וקשה דאי"כ מאי מקשינן מאי קמ"ל כיון דבאמת קי"ל החס כ"י יוסי ולכן י"ל דהכא כו"ע מודין דשאי' החס דהו"י ב' מטעויות הולאה חני זית זה עס הולאה ח"ז השני משאי"כ הכא דחדא הולאה היא ומשום מלטרפות, ולפ"י אי"ש דהלכה כברייתא זו אפי"ג דהחס הלכה כר"י וכ"פ סרמב"ם (פ"ג מה"ש הל' י"א) כברייתא דהכא אפי"ג דפסק כר"י (כפ"י"ה ה' כ"ד) ע"ש. אח"כ מלפ"י בח"י הרשב"א שהסיג ג"כ על פרש"י, וע"ש בח"י הרשב"א שהביא עוד פ"י אחר בשם רה"ג אה"כ דאמרין דקמ"ל דקלוטה לאו כמו שהנחה דאי' הו"י כמשה"כ לא הו"י רשויות מלטרפות כיון דהו"י כמו שחן ברע"י ע"ש ולכאורה יש לגמס ע"ז דאי"כ דאמרין קלוטה כמו שהנחה לא משכחה זורק ד"א דחייב, וע"כ דה"ל"מ הוא דלגבי ד"א לא אמרי' קלוטה כמשה"כ כמ"ש תוס' לעיל בפ"ק (ה'): ע"ש, וי"ל כוונתו דהכא איירי ברע"י מקורה ובהא שפיר ס"ד לומר דהו"י כמשה"כ והו"י הפסק בין הרשויות ככ"ל, [גס י"ל דס"ל לרה"ג כמ"ש הרשב"א לעיל (ד'):] לחלק דלא אמר רע"ק קלוטה כמו שהנחה אלא בקלוטה ברשות אחרת אבל ברשות אחת לא אמרינן ע"ש, ומשום בזורק ד"א ברע"י חייב ולא אמרינן קלוטה כמשה"כ אבל הכא דנקלט ברע"י שהוא רשות אחרת שפיר ס"ד לא לפסור משום קלוטה]:

ד"ה שם בגמ' אינו והא עגלות דמקורות הויין דהמדבר אינו רע"ר אלא בזמן שהיו ישראל מהלכין בה כדלעיל (ו'): שפיר מהני מה שהי' מקורה באותה שעה שהיו מהלכין שלא יו"י עלי' עס רע"ר אבל ברע"ר דעלמא לא מהני קירו' לשהי' לבטל ממנו עס רע"ר שהי' ככ"ר, ובזה י"ל דכ"י ר"ך פ"ק דטובה

ד"ה שם בגמ' אינו והא עגלות דמקורות הויין דהמדבר אינו רע"ר אלא בזמן שהיו ישראל מהלכין בה כדלעיל (ו'): שפיר מהני מה שהי' מקורה באותה שעה שהיו מהלכין שלא יו"י עלי' עס רע"ר אבל ברע"ר דעלמא לא מהני קירו' לשהי' לבטל ממנו עס רע"ר שהי' ככ"ר, ובזה י"ל דכ"י ר"ך פ"ק דטובה

הוא הכור ועוקר החוליא ובאחריו רשות דכ"ע הוא אגד כ"ג לכאורה ולי"ע בריש מילתין בחוס' [לעיל ג' ד] ד"ס עקירם גופו וברש"י שם [מ"טו בנשיא שני] בהניח חוליא הי' נראה לפרש דמיירי בעומד ברה"ר ונתון לחוסה החוליא לרגל יד שמי' אגד כשהוא ברשות אחר אבל בעומד בצור ולוקח חוליא מרה"ר ומניח בצור אי"כ כשהגיע תוך ג' לארץ הוא כלבוד כלעיל (פ.) שהעבירה תוך ג' ע"פ אי"כ הנחה הוא כשעורנו רה"י ומחויב ודאי. וכן כ"מ לענין זורק למוכו דבזריקה לא הוא כלבוד לרבא דבעי הנחה ע"ג משהו בזורק ר"ף בחוך ג' ע"פ, אבל קשה דגם בעומד מבחוץ אי"כ מ"ד דלא שמי' אגד כדפליגי אביי ורבא לעיל (ל"ב.) [וקי"ל כרבא דלא שמי' אגד כמ"ש הרמב"ם (פ"ג מה"ש ה"ו) אכן בכ"מ שם הביא בשם הרמ"ך דשמי' אגד] ואי"כ בנשיא תוך ג' נחמייב קודם שנעשה פחות מ"י. אכן נראה דלק"מ דכל היכא שאם הי' מניחו הי' פטור אין לנו לחייבו מלך דהוי כלביד ויורר מחילו הי' מניחו על הארץ ממש. וכמו כן למ"ד קל"ע כמו שהנחה מ"מ אם הי' פטור במונחה גם בקלועה אין לחייבו. כ"ל דלא כמ"ש בחמ"ק:

שם בגמ' אגוז ע"ג מ"ס לאו הייני הנחתן. לכאורה נראה דדוקא כשהמים עמוקים מנ'. אבל תוך ג' כיון דהוי כלבוד וסגי בנח ע"ג משהו והנחה משהו נראה דנקרא שפיר גם ע"ג מ"ס [כיון דמים לא מבטלי מחילתא כדאי לקמן (ק"י.) וע"י בגמ' (ס"י) שמי' ס"ק י"ד] מ"ש בזה] אלא משום דבעינן מקום ד' לריק להיות הנחה גמורה לכן ע"ג מ"ס לא חשבו הנחה. ואפשר דע"ג מ"ס גרע הואיל ואין סופו להיות נח כלל, דמה"ט ס"ל לר"מ ולרבה ברי' דר"ס לקמן (ק"י.) דכרמלית משפח מ"א משחין כמי' המפרישים וקי"ל הכי. וכן כ' לעיל (ה.) דע"ג מ"ס לא הוא כשהנחה משהו פ"ט:

דף ק' בגמ' אגוז בכלי וכלי ק"ף ע"ג מ"ס, י"ל דהספק הוא או בעי הנחת כלו ג"כ או דבהנחת חפץ להוד סגי, אבל הנחת חפץ ודאי בעינן אי"כ באגוז ע"ג מ"ס שבכלי נמי לאו היינו הנחתן וזוה לא הוי ספק כלל ככ"ל:

שם בגמ' ריש אומר אם יש במקום שזרק עמוק י' ורחב ד' חייב פ"י אם בתוך הים יש גומא אחת עמוקה י' מכל עומק הים שסביבה הוי דיוו כמו בור עמוק י' ורחב ד' שעומד בתוך הכרמלית דהוי רה"י, ופ"ק פליג ע"ז הואיל והמים מבטין ומחברין גם זו גומא לכך לא דמי לכל בור שבכרמלית דהוי רה"י כן מבואר בראב"ד והה"מ (פ"יד דשבת) [וע"ש דגם הרמב"ם הכי ס"ל כמי' בתשובה לחכמי לוניל] והא דמים לא מבטלי מחילה כ"י ה"מ הטעם הואיל ויכריז המחילות ולפ"ז גם בכלי זכוכית וכדומה לא הוי בישול מחילות. אכן במאירי כ' הטעם הואיל ורוב דברים נופלין לקרקעית המים לכך אין המים ממעטין, וכוננו דגם בשמן ע"ג המים /דאזני נופל והשמן ק"ף ע"ג המים/ או הוי הנחה ג"כ לא מיבטל הרשות ע"י המים הואיל ולרוב דברים לא מיבטל הוי רה"י לכל מילי אבל פירות מבטלין הרשות לכל הדברים ככ"ל:

שם במשנה הזורק ד"א בארץ חייב יש גורסין והזורק ולפ"ז הוי טעם לדין הקודם ולגירסא הזורק נראה דקמ"ל אף למטה מג' דהוי כלבוד מ"מ הזורק חייב [דלא הוי כמונח עד שהגיע לקרקע]. כדאמרינן בסמוך דבזורק בעי הנחה ע"ג משהו אף תוך ג'. אך הא דקמ"ל למעלה מ"י הזורק באויר קשה דה"ל לסיים והזורק באויר פטור דמהכא הוא דשמעינן למעלה מ"י פטור:

שם בגמ' ארי אחר רב חל המחלקט עשרה מחוך ד' כו' יש לעיין או שבינין הר' אבות בדרך הילוכו באלכסון בשיפוע הסך. או שיהי' אורך ד' אמות בקו השוה למקום

דסוכה דחמרינן מינו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת אפי' כמה שאסור מדלוי ע"ש וממיה כיון דהיא מקורה בסכך א"ל הכשר יותר דר"ה מקורה מה"מ מותר. ולהג"ל אי"ש כיון דהסכך אינו אלא לימי הסוכה לא חשיב לבטל ממנה שם רה"ר. אך ק' מהא דלעיל (ה.) דמקש' ובר"ה מקור' מי חייב כו' נימא שיהי' מקור' לשעה ואפי' לא בעי מקום ד' ול"ע:

לחלק ולכתוב ולירכתי המשכן וגו' ששה קרשים ושני קרשים למקולטות וגו' לילכללניהו כהדרי הני שמונה קרשים כיון דגם הכי קרשים רובם סותמים האויר וע"כ מוכח לומר דהני ב' קרשים אינם סותמין האויר אלא מעט ורובם הם להמקלעו [וע"י כ"י קנאה סופרים בשה"מ (מ"ה כ') הביא לשון החוס' כאן דרוחב המשכן כו' וכת"י וכן הטעם לדורות כהכניית של מדבר ש"מ דמשכן נמי רחבו שליש ארכו]:

דף צ"ט ע"ב בגמ' בעל מיני' רב מדרכי כו' וזרק ונח על גביו מהו. לכאורה מה דבעי ל"י לר"מ פשיטא ל"י לר"י אחר רב לקמן (ק.) בהל המהלקט י' מתוך ד' וזרק ונח על גביו חייב וגם בכרייתא דמינא כוות"י שם היא כן. ולמי' החוס' דכל הכע"א הכא ככה כמו מיושב גם זה [ד"ל דלקמן מיירי בורק כנגד החל ומכחו הלך עד החל דהוי כח ראשון]. אבל דבריהם תמוסים מאוד דאי"כ מה פשיט ל"י ממחני' והולך לדחוקי דאיירי במחט ולא משני דאיירי בכח ראשון. ובמה"ש"א נדחק ליישב דבריהם אבל אין בדבריו כו' ישוב [כמבואר למעין]. גם ל"י כהוס' דנראה מפשט דבריהם דהיה דארי' לעיל דמוליא משאוי למעלה מ"י חייב הוא דוקא בשעקירה והנחה הי' למטה אלא שהולכו דרך למעלה מ"י. ובאמת אין כן משמעות הגמ' שם דאי"כ למה הולך ללמוד מבני קהה. וגם מרש"י לא משמע כן הכס ע"ש שחילק בין הדיא דזורק בכותל למעלה מ"י להך דר"א דזורק שאני ע"ש. ומוכח דמוקי לה בשגס ההנחה הי' למעלה כגון שעמד לפוש ומשאוי על כתיפו אשפי"כ חייבי ולפ"ז באמת ל"ע מאי פשיט ל"י ממחני' דומן ע"ג חייב הא נותן גם למעלה מ"י חייב כדרי' משאי"כ זורק וע"י בחי' רשבי"א ומאוד ל"ע לפרש סוגיא זו על מכוונה:

שם בגמ' לאחרים עושה מחילה לעלמו לא כ"ש. דעם החוס' דדוקא בשכל המחילה ע"י כותל זה אבל בצור ס' וכותל ס' אין על גב הכותל סם רה"י. אבל בחי' הר"ן בשם הרא"ה לא כחב כן [בר"ה בור וחוליה ע"ש]. ובאמת אין דברי החוס' מובנים מ"ל הא דמ"מ כיון דל"ך סיוע כותל לגמור גבשו של רה"י שפיר שייך האו ק"ו דלעלמו לא כ"ש. והנה גם לדעת החוס' נראה דמידי שפיקא לא נפקא דנהי דנפרש דהא דאמרינן לאחרים עושה מחילה כו' היינו דוקא כל המחילה מ"מ עדיין ספיקו של בעל הבניין במקומו עומד דהו רה"י כמאן דמלא דמיא אי"כ גם בכה"ג הוי ע"ג רה"י. ולכאורה הי' כ"ה דחלו של הכותל של לך הרה"י דינו לעולם כרה"י כוק י"ל גבי עומאה באהלות (פ"ו מ"ג) ע"ש:

שם בגמ' בעי ר"י בור ט"ו ועקר ממנה חוליא כו'. לכאורה למ"ד אגד יד לאו שמי' אגד אי"כ כמה שמנב"י אח"כ מחוך ג' דהוי כלבוד הוי שפיר עקירה לחייב עלי' דאף דהוי כלבוד מ"מ כבר הוא רה"י כיון דאין דעתו לבטל החוליא דברכה עוסק הוא בהולאת החוליא. וי"ל דאיירי אם עומד

ב. שלא תהא מקורה^(א). ג. שיהיו בוקעים בו

דרב אשי היה על רשות הרבים הרחב ט"ז אמה, ואמאי הולרכו התוס' למימר דאירי צפחות מט"ז אמה], ואפשר שהולרכו לומר דלאו צרוח ט"ז אמה אירי, דגבי רשות הרבים הוי אמות שוחקות כמו בכלאים, ואי אפשר דלא הוי יותר מט"ז אמה דגבי מכר וכו' עכ"ל המהרש"א, והמנחת פיתים הבין מדברי המהרש"א דרשות הרבים צעי ט"ז אמה שוחקות.

ולענ"ד גם המהרש"א ס"ל דלחומרא חשיב רשות הרבים בט"ז אמה עלצות, אמנס לא מיקרי רשות הרבים גמורה לענין קרבן היכא שטלטל צשוגג, עד שיהא רחב ט"ז אמה שוחקות דשמא מן התורה צעינן שוחקות [דנמלא דמציא חולין צעזרה], דכונת המהרש"א לפרש צדברי התוס' דלא תימא דאצעיא דרב אשי היה צרשות הרבים גמורה של ט"ז אמה שוחקות, ומשום דצשיעור זה הוא רשות הרבים ודאי ולא ספק, א"כ אפילו צלי רשות הרבים נמי מפסיק דהא איכא יותר מט"ז אמה עלצות, דהא לגבי מכר מודדין צעלצות כדכתבו התוס' (שם פ"ג ע"א צד"ה כמה), אלא ע"כ דאצעיא דרב אשי היה צרשות הרבים של ט"ז אמה עלצות, וזה כונת התוס' (שם ע"ב צד"ה רה"ר) שכתבו וז"ל: לאו צרוח ט"ז אירי אע"פ שסתמו כך עכ"ל, היינו שסתם רשות הרבים גמורה היא ט"ז אמה שוחקות, אצל אצעיא דרב אשי היה צרשות הרבים של ט"ז אמה עלצות אס מפסיק דהא גם צשיעור זה חשיב רשות הרבים לחומרא, ולהאמור גם המהרש"א ס"ל דלחומרא חשיב רשות הרבים צרוח ט"ז אמה עלצות.

צרה"ר שאינה רחצה אלא ד"א צלצד מפסיק, וקשה היכי משכחת רה"ר רחצה ד"א הא צעינן דומיא דדגלי מדצר שהיו עגלות הולכות צרוח ט"ז אמה, וז"ל דמירי צרה"ר שנתקלרה היינו צצמקוס שעוצר צשדה צין האילנות שס היא רחצה ד"א, אצל כל המשך אורך הרה"ר שמשני לידי השדה והלאה היא רחצה ט"ז אמה, וצכהאי גונא חשיב רה"ר אפילו צמקוס הקצר משום דא"א לרה"ר להתלקט צמלקט שיהא רוח ט"ז אמה צכל אורך רה"ר, כדכתב הרשב"א (צעה"ק שער ג'), ראה לקמן סעיף ג' אות י'), ולהאמור י"ל דגם דעת התוס' כן דמה שכתבו לאו צרוח ט"ז אמה אירי, היינו דאין שס אפילו ט"ז אמה עלצות, עיין צתוס' עירובין (פ"ה ע"א צסד"ה צור) צתירון שני של ר"י דהמצואר מדצרו דס"ל דצרה"ר שנתקלרה אפילו אין צמקוס שנתקלרה אלא ד"א חשיב נמי רה"ר, ואצעיא דרב אשי היה אפילו צרה"ר רחצה ד"א, היינו צצמקורצין ד"א חשיב כלמעלה דקני מכר, כיון דס"ל דעד ולא עד בכלל, והאצעי' הי' אס הד' אמות הוא רה"ר שנתקלרה, אס מפסיק ולא קנה מכר.

7 (ג) איתא צגמרא שצת (ה' ע"א) והאמר רב שמואל צר יהודה אמר רבי אצא אמר רב הונא אמר רב ה"צציר חפן ארצע אמות צרשות הרבים מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדצר, פירש"י לדגלי מדצר, וכל מללכות דצצת ממשכן גמרי לקמן מדכסמכה פרשת שצת לפרשת משכן צויקהל עכ"ל. מצואר דרשות הרבים שצדגלי מדצה לא היה מקורה [היינו מכוסה צגג], ולכן לא מיקרי רשות הרבים לחייב עליה אלא כשהרשות הרבים מגולה צלי שום תקרה.

ועיין צשפת אמת (שם ל"ח) דמלדד לומר דהא דרשות הרבים מקורה לא חשיב רשות הרבים זהו

הרבה בני אדם (ר). ד. שתהא מפולשת

דוקא כשהקירווי הוא קבוע שם, אבל קירווי לשעה לא חשיב לבטל רשות הרבים ממקום זה, אלא שהקשה לפני זה מאי פריך הש"ס (שם) איני והא עגלות דמקורות הויין ואמר רב משום רבי חייא עגלות תחתיהן וזיניהן ולדיהן רשות הרבים, דשאיני עגלות שהיו עומדות ברשות הרבים לשעה לכן הוי תחתם רשות הרבים, אבל קירווי קבוע מבטל שפיר מדין רשות הרבים. ותיריך וז"ל: ואולי כיון דתחת העגלות תמיד היה מקורה חשיב כמקורה תמיד עכ"ל, כונתו דהרפפה שבטעגלות כיון שהיה קבוע תמיד בטעגלות, חשיב חלק רשות הרבים שתחת העגלות כרשות הרבים מקורה בתקרה קבועה, אע"פ שעומדות שם רק לשעה.

ולכאורה דבריו בזה ל"ע מהא דפירש"י על הא דפריך בגמרא (שם) והא עגלות דמקורות הויין, כתב רש"י וז"ל: דמקורות הוו בקרשים הסדורין עליהן וכו' עכ"ל, א"כ לא היה התקרה של עגלות קבועות שם תמיד, רק בשעה שנסעו מחניה לחניה כשפרקו המשכן והעלו הקרשים על העגלות, ומ"מ פריך בגמרא מתחת העגלות, הרי דאפילו בתקרה שאינה קבועה נמי מבטל מדין רשות הרבים, ויש לתרץ דאע"ג דהקרשים היו על העגלות לשעה, מ"מ כיון דעל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כמאן דקביע להו דמי, דחשיבי עגלות כמקורות בתקרה קבועה אע"פ שהקרשים מונחים שם רק לשעה, כיון שאסור להורידם אלא על פי זיווי השם, וכעין זה איתא בגמרא עירובין (כ"ה ע"ב) אמר ליה רבא דגלי מדבר קאמרת כיון דכתוב בזה על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כמאן דקביע להו דמי, עיין ברש"י (סוכה ל"א ע"א ד"ה מפני תקנת מריש) דכתב וז"ל: ולא אמרינן אין כאן הפסד מרובה ויסתיר סוכתו דמלואה משוי ליה כל שבעה כבנין קבע" עכ"ל. מצואר דכל מלואה הוי ליה קבע.

עכ"פ משמע מהשפת אמת דהיכא שיש רלפה

קבועה לעגלה ועומדת לשעה ברשות הרבים, חשיב תחת העגלה כרשות הרבים מקורה דלא חשיב רשות הרבים באותה שעה שהעגלה עומדת, וכן מצואר במגן אברהם (סי' רס"ו סוף אות ז') דכתב וז"ל: ותחת העגלה הוי רשות הרבים אם העגלה אינה מקורה מלמטה ויש במקורה הפתוח שלשה טפחים, "אבל אם הוא מקורה פטור" שאינה דומה לדגלי מדבר עכ"ל. מצואר דאפילו העגלה עומדת ברשות הרבים רק לשעה, מ"מ כיון דרלפת עגלה קבועה תמיד בטעגלה, חשיב תקרה קבועה לגבי רשות הרבים. אמנם אפשר דהמגן אברהם כתב כן רק לפי מה שמסתפק שם דאפשר דעגלה אע"פ שעומדת שם רק לשעה חשיב כקבועה (היינו דכובדה קבועה), אבל אם נאמר דלא חשיב עגלה שם כקבועה, לא אמרינן דתחת העגלה חשיב כרשות הרבים מקורה בתקרה קבועה, אע"ג שהרפפה של העגלה קבועה תמיד בטעגלה.

(ד) כן מצואר בגמרא (שבת ו' ע"ב) דאמר אביי לא קשיא כאן בזמן שהיו ישראל שרויין במדבר כאן בזמן הזה, ופירש רש"י בזמן שהיו ישראל במדבר חשיב רשות הרבים, בזמן הזה אינו מקום הילוך לרבים" דהולכי מדברות לא שכיחי עכ"ל, מצואר דבעינן לתנאי רשות הרבים שיהיו רבים הולכים שם, וכן מצואר בתוס' (שם ד"ה כאן). וכן פירש"י (שם ל"ו ע"ב) דכתב על הא דאיתא בגמרא משה היכן הוה יתיב במחנה לוויה ומחנה לוויה רשות הרבים הואי ע"כ, כתב רש"י וז"ל: מחנה לוויה רשות הרבים היא שהיו הכל מלויין אלל משה רבינו עכ"ל. מצואר דבעינן הילוך רבים כדי לשויא רשות הרבים.

וכן מצואר ברמב"ם (ריש פרק י"ד מה"ש) לפי מה שפירשו הב"ח והחז"א (לעיל אות א' ד"ה אולם

הָאָרֶץ: ס רביעי טו וביום הקים את-
 המשכן כפה הענן את המשכן
 לאהל העדרת ובערב יהיה על-
 המשכן כמראה אש עד-בקר:
 כן יהיה תמיד הענן וכפנו ומראה
 אש לילה: וילפי העלות הענן מעל
 האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל
 ובמקום אשר ישכן שם הענן שם
 יחנו בני ישראל: יי על-פי יהיה
 יסעו בני ישראל ועל-פי יהיה יחנו
 כל ימי אשר ישכן הענן ועל המשכן
 יחנו: יי ובבואריך הענן על המשכן
 ימים רבים ושמרו בני ישראל את
 משמרת יהיה ולא יסעו: ויש אשר

דא רעא: יי ובוזמא דא תקם
 ית משכנא על מימרא דיי שרון
 משכנא דמשכנא דסדרותא
 וברמשא הוה על משכנא
 כהווי אשתא עד צפרא: יי כן
 יהוה הדירא עננא חפי לה
 וחווי אשתא כליקיא: יי ולפום
 אסתלקות עננא מעלוי
 משכנא ובחר כן נמלין בני
 ישראל ובאתרא דשרי
 חפון עננא חפון שרון בני
 ישראל: יי על מימרא דיי
 נמלין בני ישראל ועל מימרא
 דיי שרון כל ימי די שרון
 עננא על משכנא שרון
 יי ובאורכות עננא על
 משכנא יוכין סגיאין ויפרון
 בני ישראל ית מפרת מימרא
 דיי ולא נמלין: יי ואת דיי

רשי

חקה אלה וגו' אלא כך משמעו וכו' יגור אהבם גר וכל עת לעשות פסח עם חביריו כחקה וכמשפט
 יעשה: (טו) המשכן לאהל העדה. המשכן העשוי ליהוה אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן
 כמו יהוה על המשכן וכן כל לשון הפרשה: (זו) העלת הען. בהרנונו אסתלקות וכן ויעלה
 הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן בחין זה לשון סוק אלא למוח ועלייה כמו
 (מלכים א יח) ויהוה עב קטנה ככף ארס עולה מים: (יח) על פי ה' יסעו. שינו במלכת המשכן
 כיון שהיו ישראל נוסעים היום עמוד הענן מהקפל וממך על גבי בני יהודה כמין קורה הקטן והריעו
 ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה. זו בספרי: ועל פי ה' יחנו
 כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מהמנר ועולה ונוסע על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נכפה
 עד שמשא אמר סוכה ה' רצבות אלפי ישראל היו אומר ע"פ ה' וביד משה: (ב) ויש כלומר ופעמים

תורה חמימה

(טו) וביום הקים. אמר אביו. בניו שאין בנין בית הקדש בלילה, שנאמר וביום הקים
 את המשכן, ביום מקומו, בלילה אין מקומו (שבוועה טו ב').

בספרי, רש"י אומר, הכי שנתגבר בין שני
 פסחים שזמש אלו עשה פסח שני ת"ל באורח, ונה
 אורח שלא עשה את הראשון יעשה את השני, כך
 כל מי שלא עשה את הראשון יעשה את השני, ע"כ.
 והנה השמעו דרשה זו, משום דכבר כתבנו בספוק
 הקודש דלאן קי"ל כבני בפסחים ז"ל א' דגר
 שנתגבר בין פסח ראשון לשני עשה פסח שני,
 יע"ש אות ז"ל. ל"ו נראה דהיינו רק הקמה ובנין
 אצל פריקה אינה בכלל זה, שהרי מפורש אהל
 במנחה ז"ל א' שהיו פורקין במזבח בלילה, ויש
 בחום' כ"ן ובר"י בר"ה ז"ל א' שהמקדש היתה
 שינה בדי שמים כדכתיב מקדש ה' כונו ידו
 יגדה גם בלילה, וז"ל העטם בזה, משום דעיה
 העטם שאסרה התורה לננותו בלילה הוא משום דכתיב
 קח

הוה עננא ימי דמנין על
 משכנא על מימרא דיי שרון
 ועל מימרא דיי נמלין: כהוויאת
 די הוה עננא פרמשא עד
 צפרא ומסתלק עננא בצפרא
 נמלין או נמס וליקיא ומסתלק
 עננא ונמלין: יי או תרין
 ויכין או דיקא או שרון בעין
 באורכות עננא על משכנא
 למשרי עלוהי שרון בני ישראל
 ולא נמלין ובאסתלקותה
 נמלין: יי על מימרא דיי שרון

רשי

ימים מספר. ימים נועטים: (כב) לו ימים. שנה כמו (ויקרא כה) ימים תהיה נאולתו:
 תורה חמימה

(כג) על פי ה' יחנו. אמר עולא, קסבר ר' יוסי, סותר על מנת לבנות במקומו היו סותר,
 סותר על מנת לבנות שלא במקומו לא היו סותרין, אמר ליה רבה, מכדי כל מלאכות
 שבת ממשכן ולפניו, ודתם סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוא (כ), אמר ליה, שאני החם,
 כיון דכתיב ע"פ ה' יחנו — כסותר על מנת לבנות במקומו דמי (כ), [שבת ז"א ב'].
 על פי ה' יחנו, אמר רב הונא, יושבי צירופין אין מודרין להם אלא כפתח כתיבה (כ), מתיב
 רב הסרא, ויהנו על הירדן מבית הישימות (פ' ספרי) ואמר רבה בר בר הנא, לדודי הויל לי

סח לאדם ליפות מלאכתו ביום מאשר בלילה, והמקדש
 נדך ליהוה מלל יופי, והנה זה שייך רק במלאכה
 העשית ביד אדם, משא"כ העשית ביד שמים.
 ועיון בל"ה ס' ק"פ ס"ה, ונהגין לכתוב הסבין
 בשנת ברהמ"ו, ונהגו שלא לכתוב בשנת
 וי"ט, ובתמו העטם בזה שהשולחן כמנחת [ט' סוף
 חנוכה כ"ו א'] ובמנחה כתיב לא הקיף עליהם גדול,
 ובתמו וי"ט אין בזמין את המנחה, יע"ש במג"א,
 ותמו א"י, כי לפי טעם זה לא יכסוהו גם בכל לילה,
 אחרי דלן בזמין את המקדש ואת המנחה בלילה,
 כמנחה למטו, וגם בכלל ז"ל העטם שהשולחן
 כמנחה, כי לפי"ו לא יעלו עליו שאור ודבש כדכתיב
 כל שאור וכל דבש אל המנחה לא יעלו, ואין להאריך
 בזה. ל"ח הנה כלל גדול קי"ל לענין איסורי
 וחובי שבת, הסותר כל שהוא חייב, והוא סיקור
 על מנת לבנות, אצל א"י סתר דרך השתתה פסור,
 דכל המקלגין סותרין ור' יוס' מוכיף דאפילו סותר
 ע"מ לבנות פסור א"י הנבין הוא שלא במקום סתירה,
 ולכן ס"ל להכניח את הכר בשבת מפני שהוא חס על
 כר או על השמן פסור, מפני דאפילו ל"י יהודה
 דמלאכה שא"ל לנוסע חייב עליה, אך ככלן הוי סותר

יהיה הענן ימים מספר על המשכן
 על-פי יהוה יחנו ועל-פי יהוה יסעו:
 כא ויש אשר יהיה הענן מערב עד-
 בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או
 יוכים וליקיא ונעלה הענן ונסעו:
 כב או-ימים או-חדש או-ימים
 בהאריך הענן על המשכן לשכן
 עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו
 ובהעלתו יסעו: כג על-פי יהוה יחנו

רשי

ימים מספר. ימים נועטים: (כב) לו ימים. שנה כמו (ויקרא כה) ימים תהיה נאולתו:
 תורה חמימה

(כג) על פי ה' יחנו. אמר עולא, קסבר ר' יוסי, סותר על מנת לבנות במקומו היו סותר,
 סותר על מנת לבנות שלא במקומו לא היו סותרין, אמר ליה רבה, מכדי כל מלאכות
 שבת ממשכן ולפניו, ודתם סותר על מנת לבנות שלא במקומו הוא (כ), אמר ליה, שאני החם,
 כיון דכתיב ע"פ ה' יחנו — כסותר על מנת לבנות במקומו דמי (כ), [שבת ז"א ב'].
 על פי ה' יחנו, אמר רב הונא, יושבי צירופין אין מודרין להם אלא כפתח כתיבה (כ), מתיב
 רב הסרא, ויהנו על הירדן מבית הישימות (פ' ספרי) ואמר רבה בר בר הנא, לדודי הויל לי

סח לאדם ליפות מלאכתו ביום מאשר בלילה, והמקדש
 נדך ליהוה מלל יופי, והנה זה שייך רק במלאכה
 העשית ביד אדם, משא"כ העשית ביד שמים.
 ועיון בל"ה ס' ק"פ ס"ה, ונהגין לכתוב הסבין
 בשנת ברהמ"ו, ונהגו שלא לכתוב בשנת
 וי"ט, ובתמו העטם בזה שהשולחן כמנחת [ט' סוף
 חנוכה כ"ו א'] ובמנחה כתיב לא הקיף עליהם גדול,
 ובתמו וי"ט אין בזמין את המנחה, יע"ש במג"א,
 ותמו א"י, כי לפי טעם זה לא יכסוהו גם בכל לילה,
 אחרי דלן בזמין את המקדש ואת המנחה בלילה,
 כמנחה למטו, וגם בכלל ז"ל העטם שהשולחן
 כמנחה, כי לפי"ו לא יעלו עליו שאור ודבש כדכתיב
 כל שאור וכל דבש אל המנחה לא יעלו, ואין להאריך
 בזה. ל"ח הנה כלל גדול קי"ל לענין איסורי
 וחובי שבת, הסותר כל שהוא חייב, והוא סיקור
 על מנת לבנות, אצל א"י סתר דרך השתתה פסור,
 דכל המקלגין סותרין ור' יוס' מוכיף דאפילו סותר
 ע"מ לבנות פסור א"י הנבין הוא שלא במקום סתירה,
 ולכן ס"ל להכניח את הכר בשבת מפני שהוא חס על
 כר או על השמן פסור, מפני דאפילו ל"י יהודה
 דמלאכה שא"ל לנוסע חייב עליה, אך ככלן הוי סותר

הלכות שבת סימן שמו שמו

הם כרמית אמרין מלא מין את מינו ויטעור כמו שנבאר סימן שמה (כמ) וכן אם סתקרה רחבה רחבה ואין לה * (ע"ל סימן שמה * → מחילות מן הדלדלים (ל) דינה כרשות שלפניה (לא) * וכן (ו) כגגין שלנו * הכולטין לפני הכתים ליום (ז) כרשות שלפניהם (הגהות מרדכי פ"ק דשבת) * :

א פשוט כריש שבת כמשה ונמלה

שמו על איזה הוצאה חייב מן התורה. ובו סעיף אחד :

א *מן התורה אינו חייב (א) אלא (ב) כשעוקר חפץ מרה"י והניחו ברה"א או איפכא אבל פשם ירו באר היטב

כנסרים שקורין בלי"א סירליבין מה דוגם אם יוכל לטלטל שם וכן הכית והרבה טועים לומר פי תורה דלשם בלד הכולט לרחוב יורד וסוחס והוא כאלו בנוי עד למטה בארץ ומכאן משמע להדיא דדון שחת הגג כרשות שלפניהם ע"ז ע"ש ועי' בט"ז ס"ס ש"ה ס"ק ו' שכתב שם בשם מהרש"ל דאם יש לה בבליעה שלפני הבית ג' מחילות וכרביעית פי תקרה שרחבה ד' טעם להחמיר אפי' בזה ע"ש. וז"ה לא מהני בסירליבין דלא מהני אלא כעומד מרובה על השרון כמ"ש ס"י ש"ג : (ו) כרשות. מנהג הנשים שעומדים תחת משקוף בחלל של פתח להלניע המפתח תחת הפתח אף שהדלת נעול והמשקוף הוא באורי הלכה

סיר תחלה המפתח ויתנהו לאינו יהודי או יעמינהו כפתח בתחיתו או מלדיו. ובית שפתחו פתוח לכרמית לריך ליוהר שלא יטלטל מן הבית ולחון רק עד שיטעור שהפתח סוקף שם ותו לא דשמה אין בחלק החיון ד' והוי כרמית ומטלטל מרה"י לכרמית וראוי לאותו קהל שיטעור לפני הפתח איזה הדר שהוא רה"י ויביא האיני יהודי המפתח לשום ושוב אין חשש. ומשמע במרדכי שיש היתר להביא ע"י חינוק המפתח כמו ע"י אינו יהודי כיון דאין לנו ר"ה אלא כרמית שהוא מדרבנן עכ"ל : (ו) כגגין. בכאן מבואר הספק שמתפקין בו הרבה בענין הבית שיש לפניו ללד הרחוב נג כולט לרחוב וכנוי חמתו משנה ברורה

* וכן כגגין שלנו וכו'. כתב סג"ר דכגגין שלנו שם מאוספים אפילו יש מחילות מן הדלדלים ג"כ לא מהני סיהא מותר לכניס משם לפנים ואפילו אם המחילות רחבות ד' דה"ל פי תקרה יורד וסוחס כיון ששפופם וכמבואר בסימן שס"א ח"ב וא"כ אין כאן אלא שלש מחילות דהוי כרמית ועיין בסימן שס"ב ה"ל מה שכתבנו שם : * הכולטין לפני הכתים. עיין במ"כ מה שכתבנו בשם האחרונים תיקון לענין זה שיש לזרז הפתח מכל ג' דלדים ואף דה"ל בסימן ש"ה כתב דאפילו לזרז הפתח לא מהני בזה משום דחשש לדעת הרמב"ם המוכח בסימן שס"ב ס"י כל האחרונים [ה"ל בשם המ"ע ותו"ש והג"ר וכו' א"ל] העתיקו לדינא להקל כהמ"א והבית מאיר כתב דאף לדעת הרמב"ם יש להקל בזה ע"ש טעמו וכשרי לשי מה שכתבנו בסימן שס"ב ס"י במ"כ דעד עכ"ל אמות אין להחמיר בפרוק מרובה על העומד א"כ אותן לזרות הפתח שכן הדלדלים בודאי כמחילות גמורות הם שאין רחבים כ"כ וא"כ יש ג' מחילות שלימות ולא נשאר כ"ל אותה ה"ל בלד הרחוב ובלד אחד לכ"ס סכני לזרז הפתח ככל גזונו כמו שכתבנו שם. ודע דמה שלא העתיקו דברי מהר"ל שבוטא כמ"א משום שכל האחרונים השיבו על דבריו כמו שהובא במת"ש. וא"כ אם אין התקרה כולט משופט אין לריך לשלשה לדדן וזה"ל וסני לשני לדדן וכשלישית יהיה יתיר ע"י פי הקרס :

וכן לריך ליוהר שלא יטלטל מן הבית ולחון כשהוא פתוח לכרמית רק עד שיטעור שהדלת סוקף שם ותו לא דשמה אין בחלק החיון של החיסקופה שמחון לדלת ד"ט והוי כרמית ומטלטל מרה"י לכרמית (ט"ז) : (כמ) וכן אם התקרה. כעין שמוז' כגגין שלפני החנויות שמוליאין הקורות לחון ומחפין עליהם כנסרים : (ל) דינה כרשות שלפניה. וע"כ אסור להכניס ממנה לפנים כיון שאין לה מחילות ולענין להוציא לחון אם היה בלדה כרמית מותר ואם היה ר"ה בלדה אסור להוציא (יג) דכיון שמקורה יש עליה דין כרמית וכנ"ל בסימן שמה ס"ד : (לא) וכן כגגין וכו'. כתב הג"ר בכאן מבואר הספק שמתפקין בו הרבה הנשים בענין הבית שיש לפניו ללד הרחוב נג כולט לרחוב שקורין בלי"א פי"ר ליבין מה דיינס אם יוכל לטלטל לשם מן הבית והרבה טועים לומר תקרה הכולט לרחוב יורד וסוחס והוי כאלו בנוי עד למטה בארץ ומכאן משמע להדיא דדרך שחת הגג כרשות שלפניהם ע"ש וכ"כ כל האחרונים. ומה תיקונים שאם יש בבליעה הגג (יד) עמודים ללד הרחוב יעמיד (טו) מכון כנגדם גם קנים ללד הכתים ויהיה להגג שליהם דין לזרז הפתח ונמלא שיש לזרז הפתח מכל ג' דלדים ואם הם של כתים רבים שעומדים (טז) זה א"ל זה א"ל לעשות לכל בית ובית אלא יעשה תיקון זה בשני כתים שעומדים בסוף מקלה מזה או לריבין לערוב עירובי חירות וזו מותר להכניס ולהוציא מן הכתים לתחת הגגין וכן להיפך [אחרונים] וככל גזונו אסור להוציא ולהכניס (יז) מן רה"ר תחת הגגין וכן להיפך [ח"א] והיינו כשהיה רחב הבליעה ארבעה עפחים דלוי יש על שטח שחתיה שם כרמית ועיין במ"א כ"ל כ"ג סעיף י"ד מה שכתב עוד לענין הגאונקע"ם שסמוכים לבתי האושפיוז והגג נשען על העמודים :

(א) אלא וכו'. שזה נקרא מלאכה שלמה שעקר החפץ מרשות זה והניח ברשות אחר אבל אם אינו עושה אלא חני מלאכה או שנעשית המלאכה שלמה ע"י שנים שזה עוקר וזה מניח פטורים שכן דרשו רז"ל מקראי בס"ק דשבת מדכתיב גבי חיווב חטאת מעט הארץ כעשותה העושה את כולה חייב חטאת ולא העושה את מקלטה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורים ומ"מ מדרבנן אסור (א) שמה יבוא כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלמה (ב) כשעוקר החפץ מרה"י. דע דשם עקירה לאו דוקא כשעוקר החפץ מע"ג קרקע ממש אלא אפילו אם היה החפץ מונח בבגדיו (ב) שלבוש בהן מע"ש ונעלו משם ופשע ירו לחון והניחו ברה"א ג"כ חייב דמה שהיה מונח מתחלה בכיסו חשבו כמונח ע"ג קרקע דבגדים שהוא לבוש בהן בטליון לגבי גופו והנחת הגוף כהנחת חפץ דמיא וממילא כשנעלו משם חשבו עקירה. וכן כשהיה החפץ מונח בידו כרה"י מע"ש (ג) ופשע ירו לחון והניחו שם ג"כ חייב דמה שהיה מונח מתחלה בידו חשבו כמונח ע"ג קרקע דידו וגופו דבר אחד הוא וכן ככל זה לענין הנחה וכמו שיבואר לקמיה :

ושם
שער הציון
(יג) סג"ר : (יד) וס"ה אם הפמיד קנים : (טז) סג"ר : (טז) ולכאורס נראה לכוון יש להוסיף שלא יסיס בין בית לבית ג' טפחים : (יז) דאפילו אם לא עשה תיקון עכ"פ הוא כרמית מחמת שהוא מקורס : (ח) רש"י : (כ) כן מוכח שבת י"א ע"כ וכ"כ האחרונים : (ג) כ"כ התוספות בשבת ג' ד"ס פ"ט וכן מוכח דעת הרמב"ם :

(ג) אמנם לשון הרמי"א מורה דאם הי לפני רה"ר גם על מקום שחתה התקרה דין רה"ר וכמשי"כ. ואף דרה"ר מקורה דינו ככרמלית, הי נלע"ד לומר עפ"י המבואר צ"ל תולדות שמואל (מלוא ל"ב סי' פ"ו אות ז') דמה שרש"י לפני פתח החניות כמין חקרה מפתח החנות לחוך רה"ר, פשוט שיש למקום שחתה התקרה דין רה"ר, כיון שהתקרה אינה מתפשטת רק על חלק קטן מרה"ר, ואפי' אין שיעור ע"ז אמה רק צניוף המקום שחתה התקרה הוא צטל לגבי רה"ר ומלע"ק להשלים השיעור ע"כ ע"ש. להב"ל לשון הרמי"א מדוקדק וממילא סיוע"ה מוניי לסדרת התולדות שמואל.

והנה המג"א (סי' שמי"ה סק"ה) כי ח"ל, וע"ז קנה גבזה י רה"ר וצ"ל שערסל רחב די לא אמרינן גוד אחית מחילתא דח"ל מחילה שהגדיים צוקעים בה, אבל הערסקל ע"מנו גבזה י רחב די גם מה שחתתו הוי רה"ר עכ"ל. ובמחלוקת מתמה ע"ז ומג"א במג"א ש"ל, אבל הערסקל ע"מנו גבזה י רחב די הוי רה"ר בגם שמה שחתתו הוי רה"ר וע"ש שבי"כ גם צ"ל ח"ש. ותימה דהכי דלרצן דפליגי אדריב"רי ל"ה השטח שחתה הערסקל רה"ר, מ"מ גם דין רה"ר אין עליו, דהערסקל הוי קרוי והשטח שחתתו הוי רה"ר מקורה שדינו ככרמלית. צ"ל להב"ל נ"חא דכיון שאינו מקורה רק חלק קטן מרה"ר אין דינו כרה"ר מקורה.

אך צ"ח המאירי (שבת ל"ח. ד"ה ושאר) בענין עגלות המשכן כי ח"ל, מ"מ מקורה הוא מ"מ ע"מנו צ"ל צ"ל רחב ארבעה כדי ליתר על הנסרים כשיראו ככל כציבותי ופירש שלא היתה מקורית אלא ביהודות קלרות רחוקות זו מזו ואין היותיות מצטלות אויר שלה וכו' ע"כ. מבואר דכל שיש ברה"ר קירוי רחב די על די שהוא שיעור מקום חסוד אינו צטול לגבי רה"ר ונחשד חתתו רה"ר מקורה אף שכל שאר רחב ברה"ר אינו מקורה. ואפי' בקירוי לפי שעה דהיינו שאין הקירוי קצוב ברה"ר במקום שהוא אלא שזדמן לשם לפי שעה חסוד ג"כ רה"ר מקורה למשך הזמן שהוא מקורה. וזה דלא כסדרת רבז תולדות שמואל הב"ל, דלדידי אפי' חקרה קצוב ברה"ר ענין שרש"י לפני החניות לא חשיבא חתתו רה"ר מקורה כיון שאין חקרה מתפשטת רק על חלק קטן מרה"ר.

גם המג"א (סי' רס"ו סק"י) כי, וחתה העגלה הוי רה"ר אם העגלה אינה מקורה למטה ויש במקום הפתוח ג"ט אבל אם היא מקורה פטור וכו' עכ"ל, והעתיקו גם בא"ר (שם אות ט'). ומוכח ג"כ דאפי' כשרק חלק קטן של ברה"ר מקורה וגם אין הקירוי ברה"ר רק לפי שעה מה שחתתו הוי רה"ר מקורה ודינו ככרמלית.

(יד) אחר זמן ראיתי בשו"ת ישועות מלכו (חאו"ח סי' ג"ב ד"ה ואגב) שמחמה על המג"א, דכיון דלא מצטל לי לעגלה רק שעתה על שעה ושחים לא מסתבר כלל שיצטל ברה"ר ע"י כך ועגלות מדבר דפריך בגמ' דח"ל רה"ר מקורה שאני, דכיון שהי עפ"י הדיבור הו"ל קצוב אבל בעגלות של חול נראה ודאי דלא צטל דין רה"ר ע"ש באורך ואכ"מ. ואף דמירושלמי (פ"א דשבת ה"א) שהעתיקתי לעיל (אות י"ד) מבואר דבעומד לרגע או לרגעים סמוך לכותל ואין צ"ל לזון הכותל ד"ט מקום ההוא שצ"ל כרמלית, שאני ההם דבאותו רגע לא נ"חא תשמישתי, שם, משא"כ צ"ל דניחא

הכותל די אבל אינו רחוק מן הכותל די כרמלית הוא, ר"ל צ"ל שם רש"י כשהיו פניו הפוכות לפניהם אבל אם היו פניו הפוכות לכותל כרמלית הוא ע"ש. מבואר כי אדם העומד ברה"ר סמוך לכותל עד שאין צ"ל לזון הכותל די עפחים נחשד מקום ההוא כרמלית כלדי רה"ר, ועכ"פ כשפניו הפוכות כלפי הכותל וע"ש צפ"מ, שאם פניו הפוכות לכותל אפי' יש צ"ל לזון הכותל ד"ט הו"ל כרמלית, וע"ש גם צפ"י הח"ס וגליון הש"ס. וא"כ צ"ל ד"ט כשהוא עומד לפני הבית סמוך לו ומכניס מקלח המפתח לחור המנעול, מכרמלית לרה"ר הוא מכניסו ולא מרה"ר לרה"ר. — מ"מ צ"ל דין לא נזכרה סדרה זו ומסתומת הפוסקים משמע דלא סבירא להו הכי. וכן משמע ממשי"כ הרמ"א (סי' שמי" סעי' ג'), דחיישינן שמה לא יהי חקרה די ואז וכו' יש לה דין שלפני וכו' ע"כ, וע"ש צ"מ סק"ו. מבואר דהוי רה"ר צ"ל.

(יח) לכן אם הרחוב שלפני השער אינו רה"ר גמור אלא כרמלית בין אם הוא כרמלית בעלמם ובין אם הוא בעלמם רה"ר גמור אלא שנתפך להיות כרמלית מאיזו שהיא סיבה ובגון שלפני כניסת השער ישנן מדריגות שצ"ל כולן גובהן ג' עפחים או יותר ורחבן די על די דח"ל כרמלית ואם הוא עומד על גבי המדריגות נמלא הוא עומד ככרמלית. וכן כשאין מדריגות לפני השער אבל השער אינו פתוח ממש לרה"ר אלא הוא משוך קלח בין החומות כלפי פנים ל"ד הח"ל ומלא יש לפני השער מחילה משני ל"דים שאורכן מפסיק בין רה"ר ובין השער, אם אורך מחילה זו די עפחים וכן יש ד"ט בין שתי המחילות באופן שלפני השער צ"ל ובין רה"ר יש מקום די על די ואין עליהן חקרה, הוי מקום ההוא כרמלית. — בכל אלה לדעת הח"ס, הריע"א והג"ה אש"י שהעתיקתי (אות ו') מותר להכניס המפתח לנקב המנעול. וכ"ה גם להנתיב חיים א"ב העוזר ושו"ת בית שלמה שהזכרתי (שם). וזה גם לדעת הב"ח בתחילת דבריו שהזכרתי לעיל (אות ז'). משא"כ להרשב"א הרי"מ הרמ"א והמג"א (עיי' אות ו') ולדעת הב"ח צ"ל דבריו וכן לדעת כל הפוסקים שהזכרתי לעיל (אות ז' ח') אין להתיר כ"ן להכניס את המפתח לנקב המנעול שבשער הח"ל. וראוי להחמיר לכוונת צ"ח על דרך שכתבתי לעיל (אות י"ד). ומ"מ צ"ע דהח"ק שא"ל לו בענין אחר, אפשר להקל צ"ח להוריד החגורה מעל גופו או להוליא המפתח מן החגורה ולהכניס המפתח לנקב המנעול. — ופשוט שעליו לחזור וללבוש את החגורה עם המפתח קודם שניכנס לח"ל שהרי אסור להכניסם לח"ל כשהם צידו.

(יז) ואם השער פתוח לרה"ר ממש אלא שיש השער צולע מן הכותל חקרה רחבה די על די ואין מחילות מן ה"ל כי הרמ"א (חאו"ח סי' שמי" סעי' ג') שדינה כרשות שלפני ע"ש. משמע שאם לפני כרמלית גם למקום שחתה התקרה דין כרמלית וממילא דינו כלעיל (אות יח) ואם לפני רה"ר גם למקום שחתה התקרה דין רה"ר ודינו כלעיל (אות י) שאסור לכ"ע.

ברם צ"מ (שם סק"ל) כי שאם הי לפני רה"ר יש על המקום שחתה התקרה דין כרמלית (כצ"מ שמי" סעי' י"ד) דרה"ר מקורה הוי כרמלית ע"ש. וא"כ לענין ד"ד המקום שחתה התקרה לעולם דינו כלעיל (אות י"ח).

שהם התולדות שחייבום עליהם כמו על האבות ולכן יש למילף שפיר שיהיה רה"ר גם מס' רבוא דנכרים ממה שהיה רה"ר מס' רבוא מישראל וכן יש למילף גם נשים ופחותים מבני עשרים דאין מקום לחלק ביניהם ורק סך פחות מס' רבוא אין למילף דודאי רשות הרבים דס' רבוא הוא רשות של רבים ביותר מרה"ר של פחות מס' רבוא ולכן חקשו התוספות שפיר שאף בס' רבוא לא היה לנו לחייב דבמדבר היתה של הרבה יותר מס' רבוא לאין מספר והוצרכו לתרץ דלא גמרינן ממשכן אלא מלתא דכתביא במספרם אבל סך הזה ודאי ילפינן גם אם הם מנכרים ונשים ופחותים מבני עשרים ואין להסתפק בזה כלל.

ומש"כ להקל מצד שנוסעים במאשינעט שהם רשות לעצמן לא מסתבר כלל.

היוצא מה לדינא שיש שיטות גדולות שאף אם היו הדלתות ננעלות היו מאנהעטן וכן ברוקלין רה"ר. וכן יש הסוברין אף שלא היו רה"ר אסורין בדין כרמלית. ומנהג נגד שיטתם אין לנו וא"כ מהראוי להחמיר. ונוסף ע"ז שאף אם נחלוק ע"ז הא יש סכרא להחשיב רה"ר מצד הגשרים אך מצד זה היה יותר נוטה להקל כדלעיל. אך מ"מ לצרף להחמיר ודאי היא ראויה. ונוסף לזה אף אם לא היה שום חששות בהתקונים לא היו צריכים לערב ולהתיר ל"מ אם לא יוכלו להתיר בתקונים בברוקלין הסמוך בתוך התחום אלא אף אם גם בברוקלין היו יכולים לתקן אבל הא יש מקומות שלא יוכלו לתקן או שלא יתקנו אף שיכולין ובשבילם נמי לא היו צריכים לערב ולהתיר במאנהעטן ואולי גם לא בברוקלין כדחוכתי לשיטתם מהא דלא עירבו בירושלים.

עיינתי גם בקונטרס הגר"מ פאלאק שליט"א ויש בו דברים שכיווננו שגינו לדעה אחת אבל לדינא ולמעשה נלע"ד כדבארתי הנ"ל.

הנני ידיו מוקירו בלב ונפש ומכרכו בחג שמח ובקבלת תורה בלב שלם ולזכות בחג הבע"ל לקיים מצות ראייה הגיגה ושמחה בבית הבחירה שיבנה במהרה ע"י הגי"צ.

משה פיינשטיין

סימן קמ

עוד בענין הנ"ל

ה' שלח תשי"ב.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם בתורה ובגדולה מהר"ר צבי הירש אייזענשטאט שליט"א.

הנהגה במה שהעיר כתר"ה ע"ז שלא דברתי כלום בדבר שאין השערים מכוונים אף שעיקר יסודן של כתר"ה להתיר היה בשביל זה. הנה לא נעלם ממני זה אבל למה שבארתי שצורך דלתות אינו דוקא כשהוא בדיני רה"ר אלא אף שלענין הדינים הוא כרמלית אם אך בקעי ביה רבים כברה"ר גמור והוא רחב ט"ז אמה צריך דלתות ויש גם להחמיר שיהיו ננעלות כדחוכתי ובארתי באורך ולכן אף זה שאין השערים מכוונים אינו כלום שעכ"פ כרמלית ודאי היו וכיון שבקעי רבים יש להצריך דלתות.

אבל מה שלא הוכרתי זה כלל אף לפלפול ולברורא הוא מטעם שבעניותי אני נבוך בעיקר דין זה דמש"כ הרא"ש שיהיו השערים מכוונים זה כנגד זה דמש"כ הרא"ש שיהא פלושו דומה לדגלי מדבר. תמוה דמנלן שבדגלי מדבר היו מכוונים. ומלשון רש"י באמת אין ראייה שלא כתב שהשערים מכוונים אלא כתב רה"ר שלה מכוון משער לשער וא"כ אפשר שהולך אף באופן עקלתון ואין השערים מכוונים נמי הוא רה"ר ובה למעט אם מפסיק באמצע מבראות שאין רחבים ט"ז אמה או שמפסיק מקום שאין בו דריסת ששים רבוא או שמפסיק מקום מקורה שזה יש למילף מדגלי מדבר שכל הרחובות היו רחבין כשזה ט"ז אמה ולא היו מקורות ודריסתן שיהא וכן יש לפרש בלשון הרא"ש שכתב רק שיהא רה"ר שלה מפולש משער לשער. היינו משמער זה לשער זה היה רה"ר בלא הפסק דבר המבטל מדיני רה"ר. וכן יש לפרש לשון הגהות מרדכי שכתב רחובות שלה מפולשות משער לשער. שאין הכוונה על השערים שיהיו מכוונים. אך במג"א סי' שמ"ה סק"ח כתב על לשון הש"ע מפולשים משער לשער פ"י שהשערים מכוונים זה כנגד זה ויש לאותו דרך המכוון משער לשער כל דין רה"ר עיי"ש וזה תמוה מג"ל שיהיו השערים מכוונים. איברא דכן איתא ברמב"ן במלחמות דף כ"ב שכתב חייבין עליה משום רה"ר לפי ששעריה מכוונים זה כנגד זה אבל תמוה גם על הרמב"ן מנא ליה דבר חדוש כזה לומר בלא ראייה מג"ל והא אין ללמוד מדגלי מדבר שגם שם מנא ליה שהיו מכוונות.

ועיין בהגר"א ס"ק ט"ז שלא ציין לרש"י דף אלא לרש"י דף נ"ט ד"ה ואין לה אלא פתח אחד ולא מפולשת היא. אלמא שמפרש הגר"א שא"צ שיהיו השערים מכוונים אלא שיהיו שני פתחים כדי שתהיה מפולשת אבל אף באינם מכוונים הוא רה"ר.

ומש"כ התוס' דף כ"ב דירושלים היתה מפולשת מד' צדין וחייבין משום רה"ר לעומד באמצע הפילוש הוא רק לר' יהודה דב' מחיצות דאורייתא אבל לרבנן אף בלא מכוונים השערים אפשר מחייבי. ולכן צ"ע ג דבר זה ולא רציתי לכתוב במה שאין לי ברור דברים. ידיו.

משה פיינשטיין

סימן קמא

בענין כלי שכוור אם נחשב תפיסת יד למשכיר לענין מלמוד בשבת

י"ב טבת תש"ה.

מע"כ ידידי הר"ר חיים וועג שליט"א שלום וברכה.

הנהגה מה שרוצה כתר"ה לומר שצריך שיהיה לו רשות להניח בפנה מיוחדת איזה כלי שירצה היום זו ומחר אחרת ולכן במקום תנור הגענו שאין ביכולתו להניח במקומו כלי אחר לא נחשב תפיסת יד. הנה פשוט וברור שאף אם יש לו רשות להניח רק דבר אחד כגון יתד של מחרישה לבד נמי הוא תפיסת יד. דהא לרש"י לפשטות לשונו בעירובין דף פ"ז שכתב בניטל בשבת אינו תפ"י דאי בעי שקיל ושו"י ליה לביאי איירי שאין למשכיר רשות כלל להניח שם רק שהניח שם בעצמו ויש רשות לשוכר להשליכם לחוץ נמי מותר אם לא יוכל להשליכם מצד הכובד או מצד מוקצה וכדמפרשי כן הב"ח והק"נ ככוונתו. ודאי הוא רק על מה שהניח. וא"כ אף החולקים וסוברים דבעי שיהיה לו רשות (וכדמשמע כן גם בלשון רש"י במשנה דף פ"ה שכתב שיש לבעה"ב מקום בירתו של זה שנותן שם כליו להצניע עיי"ש שלשון זה משמע שיש לו רשות וצ"ע סתירת דברי רש"י אהרדי. ועיין בתו"ט שמפרש דכוונתו דעתה יש לו מקום

שלא הקפיד והוא דוחק. ואולי סובר רש"י דתרווייהו לקולא שאם יש לו רשות להניח כליו לא איכפת לו אף אם יש שם כלים קלים ומותרין לטלטלם ואם יש שם כלי שהיא מוקצה או כלי כבד ששקשה לטלטלו אף שהניח שלא ברשות נמי הוא תפ"י ודלא כהטור דאף ביש לו רשות מצריך שיהיה מוקצה או דבר כבד). לא נעשה פלוגתייהו דחוקה שיצרכו להניח שם כל מה שירצה. אלא ודאי שאף שאין לו רשות רק ליתד של מחרישה נמי הוא תפ"י לכר"ע אחרי שלא הוזכר שפליגי בזה. וגם בכלל איך נימא בלא ראייה שזה לא יחשב תפ"י.

ומש"כ כתר"ה שיש פוסקים שצריך שלא ישכיר פנה מיוחדת. הנה לא עיין בב"י דמפורש שם שפנה מיוחדת הוא חסרון דמקשה שם מעכו"ם שהשכיר לעכו"ם שרק ביש לו תפ"י בכל הבית יכולין לשכור מהמשכיר כמפורש בס"י שפ"ב טע"י י"ג ותירץ משום דהכא בעי שיהיה שם גם כלי שלו סגי גם בפנה אבל לא שיש מעלה בפנה מיוחדת דבכל הבית עדיף אם יש לו רשות להניח איזה חפץ בכל הבית בלא יחוד מקום אף שודאי השכיר להבית שהשוכר ישתמש בו דכיון שיש גם לו רשות לאיזה חפץ הוא תפ"י. וכ"כ הוא גם בפנה מיוחדת אף שהיא ג"כ שכורה לתשמישי השוכר אבל גם לו יש רשות שם להניח איזה חפץ סגי להחשיב תפ"י.

ובעצם דין דרש"י אף שמסיק החיי אדם כלל ע"ג טע"י ג' דבעי שיהיה לו רשות דלא כרש"י ורצה עוד לדחוק ברש"י הויפן כל המפרשים דאף התו"ט הא פ"י ברש"י אשוכר אף לפ"י הדוחק שלו שודאי דחוק טובא ומפני זה לא נראה זה להח"א אבל פ"י הח"א ודאי נבטל נגד כל מפרשי שיטת רש"י. וגם הח"א בעצמו בנשמת אדם כתב שמרמב"ם וטור וש"ע משמע שלא בעי שיהיה לו רשות. אך שמסיק שכיון שאין לנו בהדיא מי שיהלוק על המרדכי ומהר"ק ותו"ט צריך לדחוק שגם כוונתם הוא דיש לו רשות. אבל פשוט לע"ד שלא נכון כלל דהא הב"י כבר הביא לשון מהר"ק ומ"מ סתם בש"ע ולא הזכיר שש"י לו רשות אלא ויש לו שהוא רק בדרך מקרה מחמת שלא נטלם עדיין וגם הרמ"א לא הזכיר א"כ הוא כמפורש שלא פסק בזה כמהר"ק אלא כרמב"ם וטור ורא"ש שלא הזכירו. ופלא על הח"א שלא הרגיש זה ולכן ודאי יש לפסוק כרמב"ם וטור ורא"ש והש"ע נגד המרדכי ומהר"ק דאף בהיו מועטים היה הלכה כדברי המיקל כ"ש שהם המרובים וגדולי הפוסקים. והמ"ב נמשך אחרי הח"א ואינו נכון כלל. (ובשער הציון

לכרכים גדולים אחרות אלא לנוג יארק עתה במוננו כדכתבתי.
ולא נשאר מכל אלו רבוותא שחושב מי שמתיר, לבד לישנא בתרא בירשי' דסוטה. אך בכרכים אחרים מוקפים חומה ושעריה נעולות יש שסבירי שמתיר לערב. אבל בנוג יארק דמי לירושלים, שלרשי' ודעימיה דאף כשליכא שום חסרון בהמציאות יש לאסור מטעם שאין לעשות עירוב, כמו שלא עשו לירושלים, מהטעם שכתבתי אליבא דרשי' בירושלים שיש גם למילף לנוג יארק, ואולי גם לברוקלין אף כשלא יהיה חסרון מצד המציאות.

טו. אם יש ללמוד ממה שהתירו לערב בעיירות שעברה בהם הדרך מורשא לפעטערבורג, שאפשר להתיר רשות דרכים בצורת הפתח

ולא מובן מה שהביא מסי' תירוש ויצהר שהגה"מ שנואל האריך להתיר השאסי בעירו הולך מוורשא לפעטערבורג שתמצא בו כמה מלינינים בני"א, לראיה שבצוה"פ נותר גם כשעוברין סי' ריבוא. וכי בהשאסי הארוך היה עברו בכל אורכן כמה מלינינים בני"א, אלא במקצת דרך דחשים מיל מוורשא להערים הסמוכות לה עברו כאלף איש בערך, והמשים מיל האחרים עברו איזה מאות איש אחרים, וכן בכל מקצת דרך עברו עליה אינשי אחרים עד פעטערבורג. ומעולם לא עברו במקום אחד אף לא ריבוא אחד, ואף לא בזמן מלחמה שעברו הרבה. והיו גם מקומות שעבר השאסי בין כפרים ועירות קטנות שלא עברו עליה אפילו איש ביום אחד. והוא טעה שחשב כל העוברים מתחילתו ועד סופו אף שעברו רק מילים אחדים. וגם על זה ריבה בדמינו יותר על המציאות, שאף בכל אורך הדרך מוורשא עד לפעטערבורג לא עברו מלינינים ביום אחד ואין דבריו כולם.

יז. במה שביארו הסמ"ג והרשב"א עניין פלטיא

ומה שכתב דפליטיא הוא דווקא מחוץ לעיר שמשמע ליה כן מלשון הסמ"ג (עשין, מע"ע מדברי סופרים, ריש הלכות עירובין, שכתב סרטיא והיא דרך המלך הולכות מעיר לעיר, ופליטיא הם המקומות שמחוץ לעיר רחבים מאד שמתקבצין שם ביום השוק). וכתב על זה הטעם משום דכן היה במדבר שהיה פלטיא לסחורה חוץ למחנה מתגרי עכו"ם. הנה אף ישראל היו קונים מתגרי עכו"ם לא היה זה ענין קביעות משום שבעצם לא הוצרכו לכולם, ורובא דרובא לא יצאו מן המחנה כלל, ואוה"ע לא ידעו כלל היכן הם מפני שנתכסו ע"י עמוד הענן, שבשביל זה הוא חג הסוכות שענינו כבוד היה מכסה אותן, וכשמת אהרן שנחלתו ענני כבוד נראו ישראל להכנעני מלך ערד. ולא שייך שיוקע מקום מחוץ למחנה שביבאו לשם

תגרי עכו"ם סחורה בשביל איזה יחידים, דרובן עסקו בתורה ולא היה חסר להם שום דבר כעדות הקרא. ופליטיא שהוא רה"ר הוא מסברא, כיון שהוא מקום מיוחד להתקבץ שם ליום השוק אף שהוא חוץ לעיר. ואם הוא כעיר שעוד נקל לבא לשם, וודאי הוא נחשב פלטיא ולא שייך לאיסתפקי בהו.

ואולי זה כוונת הרשב"א במש"כ (עבודת הקודש בית ראשון ריש השער השלישי) שמתקבצין שם בני אדם לסחורה ולעשות שם כל צורכיהם כשוקים שבמדינות, היינו כשוקים שבתוך הערים וקרי לערים גדולים מדינות. ומש"כ זה, הוא פשוט שהוא למעט אם לא ניתא לאינשי שם כמו בשוקים שבתוך המדינה, לא נעשו רה"ר, שהוא כמו עראי ששום סוחר לא התבטל.

ופי' הרה"ג שליט"א על מה שהוסיף שם הרשב"א, ואנ"פ שדלתות המדינה ננעלות כלילה זו היא פלטיא, היינו שבני העיר נועלין הדלתות ואין מניחין לצאת כלילה מהעיר, שא"כ היה טעם שיתבטל חשיכות אחרות. לבד שהוא פירוש דחוק, דהרי ה"ל לאסוקי זה בפירוש, אם באים לשם הרבה ממקומות אחרים הרחוקים לא מתבטל חשיכות רה"ר, דהא אם לא באים ממקומות אחרים אלא מעט, כמו שוודאי הוא כן בסתמא, אינו רה"ר, ולא לסתום הדברים שמשמע שלעולם הוא כן, ולכן אין פירוש זה כלום. אלא הוא כהנה"בא בבאה"ט סי' שמ"ה סי"ק ז' בשם החכ"צ סוף סימן ל"ז (הדווקא במבואות המגולשין שהם מיוחדות לאנשי המבוי ההוא ואין יד כל אדם שווה בו, הוא דמנני ננעלת כלילה, ולא בפליטיא שיד כל אדם שווה בו, דאפילו נעילת דלת לא מהני) כדכתבתי באג"מ ח"א דאר"ח סימן קל"ט ענף ה' (מן זצ"ל הביא דברי החכ"צ באג"מ ח"ד דאר"ח סי' פ"ח ז"ה והנה למת), שהיא שיטה חדשה, ונראית בעצם לבעל החכ"צ אך כתב שלא ראה מי שהביא זה.

יח. אם שייך לומר שהיו שווקים במדבר, במחנה או מחוצה לו

ומה שתור בסוף עוד הפעם שהיה במדבר פלטיא למסחר או מחוץ למחנה, כדכתב, לקנות מתגרי עכו"ם, וגם במחנה ליה, דכיוון שהיה אלפים אמה בין אוהל מעד להמחנה היה שם גם פלטיא לשם שווקים. הנה חס לנו לומר כן על דור המדבר שבעצם לא היו צריכין לשום דבר אלא כל עיסוקו היה בתורה, ורק יחידים מהגרוצים היו מתאווים לקנות לפעמים, שיעשו להם שווקים למסחר בשום מקום, וכ"ש לא במחנה ליה, בדרך שהלכו למשה לשמעו דברי אלקים וללמוד תורה ממנו, כדכתיב (שמות ל"ג ז) והיה כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד אשר מחוץ למחנה. וכן היה גם כשישב משה במחנה ליה, אף שהיה שייך לפעמים לאינשי לילך לשם לצרכי אינשי בעלמא, שהרי היו שם אוהלי כל הלויים,

נמי רובא דרובא מהליכות אינשי לשם היה לענייני תורה. לא רק הליכתם למשה ולאחרן אלא אף להלויים ללמוד מהם, שנתיחדו לכך, כדכתיב (דברים ל"ג, י) וירו משפטין ליעקב. ואף הוקנים היו שם, וכן הנשיאים, כמשמעות הקראי בעובדא דבנות צלפתד ועוד. ולא היה שם אף מחשבה לאחד לקנות איזה דבר ולעשות איזה מסחר שם.

יט. בעניין העירוב במיניעט

ומה שהביא מסיגייעיט שיש עירוב, הא שם עשיתי בעצמי העירוב, כשהייתי שם בקיץ אחד יחד עם הגאון ר' שלמה היימן זצ"ל שהיה הר"מ דתורה ודעת, וכמדומה גם עם הגאון ר' אברהם זצ"ל ר"מ דנאוורודאק. משום שסיגייעיט היא מוקפת בחומה גבוהה משלש רוחות ושעריה נעולין תמיד, וא"א ליכנס שם מכונת אלא בפתיחת השומר שנמצא שם תמיד, וגם הולכי רגל א"א להם ליכנס אלא במקום עמידת השומר דרך פתח קטן. אך בצד אחד הפתח לים אינה מוקפת בחומה, כי שם לא שייך להליכת אינשי, כי הוא מקום מיוחד לאבנים. וגם במקום גדול מצד ההוא האבנים מונחים כגל גבוה, ולא היה שייך לחשוש לשמא יטלום משם שכבר היו מונחים שם הרבה שנים, עד שאין שום אדם אפילו מתושבים הוקנים שגרו שם כבר יותר מחמישים שנה שהיה זוכרם. אבל היה חסר עוד איזה שטח ועשינו שם צוה"פ. ולא היה שם אף חשש שמא יפסק, דאין שם עוברים ושבים, וגם לא נערים שחוקים שם. ומ"מ אמרתי להרב דשם שילך לבקר בכל ערב שבת. ולכן תמיהני מה שהזכיר זה. ועיין באג"מ ח"ב דאר"ח סימן פ"ט וסימן צ' שכתבתי לבני הרה"ג ר' דוד בדבר הפתח, ובסימן צ' בדבר שאלת הרב דשם שאחר איזה שנים טרח ומדד עוד הפעם, והיה לו שם איזה שאלות הרב דשם שהשגיח היטב על צוה"פ דשם וכל צד ההוא, שמא נעשה שינוי, אף שמדינא אין לחוש. ואף עתה שכמה שנים לא הייתי שם לא אני וגם לא בני, אבל יש שם אינשי שחוששין להשגיח, וגם הוא מקום עדיף משאר מקומות שאין לחוש אלא למלתא דלא שכיח (וראה עוד בהשמטה שבסוף אגרות משה יורה דעה חלק ג' עמוד תכ"ח).

כ. אם המקומות המקורים שבאמצע רשות הרבים מחולקים אותה לשניים, לעניין שלא יצטרפו החולקים בשני המקומות לס' ריבוא

עכ"פ כבר ביארתי הטעם שאין לעשות עירוב בברוקלין גם לא בחלק אחד. ומש"כ במכתבו דבארא פארק מוקף ברכנת (טרעין) שהולך למעלה, שנמצא שהרוחב למטה מקורה,

שהוא רק כרמלית כדאיאת שבכת דף ה' ע"א, ובמקום המוקד במסלול הרכבת ליכא ששים ריבוא בוקעין. וכוננו דלכן לא יצטרפו אלו שתחת הרכבת שהרי הם עוברים בכרמלית, וגם לא אלו שאחרי הרכבת מאחר שהרכבת מפסיק את הה"ר ולא מצטרפין. הנה תמה אני מנ"ל שכשאיכא הפסק כרמלית באמצע הה"ר אין מצטרפין האינשי. ובפרט ברה"ד מקורה, שמה שהוא כרמלית אינו מפני איזה עיכוב בהליכת האינשי שם, אלא מצד פטורא בעלמא מגזוז"כ, שיותר הוא נראה לפרש דבעצם אף כשהוא מקורה הוא לענין המציאות רה"ר, אך שמ"מ פטרה התורה מאחר שאינו דומה לדגלי מדבר. שלכן אף שליכא חיוב העברת ד' אמות על מקום ההוא, מסתבר שלא שייך זה לענין צירוף המספר דס' ריבוא צריך לחשיבות רה"ר, ויהתייבכו אלו המעבירין ד"א במקום שאינו מקורה בשני הצדדין.

ואף בכרמלית ממש, הא הלכה כרבה אליבא דר' יוסי שבכת דף פ' ע"א, דאמר הוציא חצי גרוגרת חוזר והוציא חצי גרוגרת בעלמא אחד לרשות אחד חיוב לשתי רשויות פטור, דהוא דווקא בהפסק רה"י שיש חיוב חטאת ביניהם, אבל הפסק כרמלית לא. ופרש"י ד"ה והוא, דכיוון דלא מפסיק לה רה"י חזא רשותא היא. וכן כתב הרמב"ם בפ"ח משבת הכ"ד שפסק כרבה, היתה בעיניו כרמלית הרי הן כרשות אחת והייב חטאת. ושם פירש רש"י כרמלית כגון בקעה, וגם הרמב"ם מוכח שפירש כן שהוא אף בקעה וכדומה, ולא רה"ר מקורה. דהא בפ"ד ה"ד ששם נקט איוו היא כרמלית, לא הביא רשות הרבים מקורה, אלא דווקא שם בה"א בתנאי דיני רה"ר, שכתב איוו היא רה"ר מדברות ועיריות ושוקים ודוכים המפולשין להן ובלבד שיהיו רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה. שא"כ מש"כ בפ"ח היתה בעיניו כרמלית ה"ה כרשות אחת, הוא בהפסק כרמלית ממש. ומה שלא נקט גם בחופסק ברה"ר דינש עליו תקרה שהוא כרשות אחת וחיוב חטאת, משום דזה פשיטא.

וכיוון שמפורש שהוא בעצם רה"ר ממש, לא שייך לאיסתמוקי כלל לענין צירוף האינשי להמצריכין מספר ס' ריבוא, וכמו שליכא ספק בתקצר הה"ר באיזה מקום מרחב ט"ז אמה שמצטרפין להמספר. אבל גם כשהיה הפסק כרמלית מתחת קושי ההליכה ולא ניתא חשימשתיה שם, נמי לא מפסיק להו להאינשי להצטרף להמספר. ואף שכתבתי באגרות משה או"ח ח"א סימן ק"מ שמפסיק לענין החיוב, שהוא פירוש רה"ר מכוון משער לשער, מ"מ ודאי מסתבר שלא מפסיק לענין מספר האינשי.

וא"כ אם אף הייתי מסכים אז גם להלכה למעשה הוא טעם מוכרח לחזור מזה, אבל הא יודע הרב הגאון ר"מ קליין שליט"א כי לא ידעתי שהוא נידון למעשה,

ומצד סברא בעלמא אין לעשות מעשה ואף לצירוף בעלמא אין למהר לעשות מעשה. וגם הרי תתיר לתקן עירובין בכל בארא פארק אף שליכא סברא זו, וה מלמד על הכלל כולו שלא עשה העירוב מצד הסכמתו, ואני הייתי מחוייב לפרסם דעתי מאחר שאני סובר בהחלט ובברור כן לדינא, שא"כ היה אסור לי לשחוק, ולא היה פנאי לחכות עד שיתבטל זה, כי נעשה זה בחשאי עד שנודעתי מזה. ועל העשייה בחשאי שלא ידעו מזה יש מדינא להקפיד, שהרי ע"ז זה עברו אלו שלא היו נושאים כשהיו יודעין שרוב הרבנים ובני תורה סוברין שאסור.

כא. אם צריך להשתדל לתקן עירובין בזמננו מצד צורך האינשי לצאת מבתיהם

ומה שהאריך בהחזוב לעשות עירובין להסיד מכשול וגם להרבות עונג שבת ע"ז שיוכלו לצאת מבתיהם עם התינוקות ולא יצטרכו להיות כלואים בבית, אף במדינה זו אין צורך ממש, כי הכל נקל להכין בבית על כל השבת ורגילין להכין ויעי לקמן סי' כ"ט, אשה בשביל זה ליכא שום צורך לשום אדם בעולם. אבל ודאי יש צורך בשביל הרצון הגדול שאיכא לאינשי, ובפרט לנשי, שיוכלו לצאת לטייל עם התינוקות, ולהרבה אינשי ליכא אף חצר קטן לילך שם עם התינוקות. וגם הרבה אינשי יראים לצאת מבית בלא מפתח בכיסם. ואף שאיכא עצות לעשות תכשית מהמפתח או כלי שימש לבנדוי, הוא דבר טירחא להם, שגם בשביל זה יש להחשיב צורך לתקן עירובין, אף שוודאי אינו צורך כל כך כמו שהיה ביראם.

אבל לעומת זה איכא צורך להיפוך, דהרי בשביל זה לא ידעו כלל שאיכא איסור הוצאת. וזה ודאי שאיסור היתור גדול הוא להשכיח תורה, אפילו כשידוע שלא יכא שום תקלה מזה. כדחוינו מהא דמהרש"ל (ב"ם של שלמה ב"ק פרק ד' סימן ט', גבי מאי דיתא ביה ל"ה ע"א וכבר שלחה מלכת רומי שני סרדיעות וכי חזי מדבר זה שאתם אומרים וכי דבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות) דאפילו לנכרים באופן שהוכרח להשיב, מתוהב להשיב כדן אף שאיכא חשש סכנה. אך לנכרים מסתבר בפשיטות שרק להשיב שלא כדן אסור, אבל אינו מחוייב להשיב לו אף שמזה טעה הנכרי, אבל לישאל הא וודאי אסור אף רק לגרום שלא ידעו מזה, שא"כ כשע"ז זה שיתקנו בעירובין כל הערים הרי ישכחו שאיכא איסור הוצאת בעולם. דהא בכריכים גדולים אין עושין צוה"פ ממש שיכירו כל אדם כי אין צורך לזה אלא לתת איסור הוצאת, וזה הא שייך ברובא דרובא בדברים הבנויין לצורך אחר. ואף אם באיזה מקום יצטרכו לצורת הפתח מיוחדת, לא יודמן לראות זה אלא איזה יחידים. וגם הא פירש רש"י בעירובין נ"ט ע"א

בעיר של רבים ונעשית של יחיד שבשביל שלא ישתכח תורת רה"ר הצריכו לעשות היכר. ובוה"ז בכריכים שלנו רובא דרובא לא יראו זה לעולם ככל דברים קטנים שנמצא אצל איזה בית. וחוינו שר"מ (עירובין ע"א ע"ב) הקפיד שלא ישתכח אף תורת עירוב, היינו היתר דעירובי חצרות בפת, מן התינוקות והלכה כמותו או נהגו כמותו, כדאיאת בדף ע"ב ע"א, ואיפסק כן בש"ע סימן שפ"ז.

ואף שאנו לא גורנין יותר ממה שאיתא בגמ' ובדברי הגאונים, מ"מ אין לומר שהוא מעלה ומצווה כשאיכא חסרון זה. אך אולי יש לתקן זה ע"י שבמקום יוכר בכל בתי כנסיות תהיה הודעה כתובה שאיכא עירוב, ויהיה היכר קצת לאלו שבאים לביהכ"ג. אבל לרובא דאינשי שבעה"ר אין הולכין לכיכ"ג, לא יהיה שום ידיעה ושום היכר כלל, שיש לחוש דאולי לא תיקנו כלל ככה"ג, מאחר שחוינו שהקפידו ע"ז שלא תשתכח תורת רשות הרבים. שלכן נמצא שאין זה גזירה שלנו אלא אפשר היא בכלל גזירה דגמ'.

כב. אם צריך להשתדל בתיוקן עירובין כדי להציל מהללי שבת כפרהסא מאיסור

והתיקון שיש בעירוב למחלי שבת במודי כפרהסא, הרי פליגי תנאי בזה. דלרשב"ג הא אין צורך, דהא אמר בפ"ה דמעשר שני מ"א שאין מציינין על צרלה ונטע רבעי בשאר שני שבוע דהלעיטוהו לרשע וימות (ב"ק ס"ט ע"א), ובירושלמי דמאי פ"ג ה"ה איתא שגם ר' יוסי סובר כן, ומשמע שהלכה כן, דהא הלכה כרשב"ג במשנתנו. וגם הא רוב המחליין שבת הם כופרין בכל התורה כולה, שאולי כ"ע מרוד שליכא חיוב ואף לא מצווה להשתדל לתקן עירובין בשבילם. אך שאולי בשביל אלו שאין יודעין כלום, דרשותן ואף הכפירה שלהן בא להם מצד שתכונם כן אבותיהם הרשעים, יש איזה מעלה ואולי גם מצווה לתקן עירובין, שלא יעברו גם על איסור הוצאה שבידנו למנוע אותו בתיוקן העירובין, מאחר שיש לזוננו כשונגג. אף שאינו שוגג ממש, דאף שאביו חנכו לרשותו ולכפירתו, הא עכ"פ רואה יודע משומרי תורה ומצוות, ויודע שאיכא גדולים ובעלי דעת וחכמה יותר מאביו, שלכן נוטה יותר לומר שליכא חיוב למנוע מעבירה. ובפרט להשיך יו"ד סימן קנ"א סק"ו, להדגמ"ר שביאר טעמו ומשמע שהסכים עמי לדינא, דהא משמע שמתירין למכור דברים אסורים לכל ישראל מומר, אפילו לבן המומר כשיכול לקנות במקום אחר (ועי לעיל סי' י"ג אחיות ז' טו).

אך אינו נוגע זה לעובדא דידן דאף אם נימא שאיכא מצווה הוא דווקא לעשות עירובין כשהוא כדנא, ובבריקלין הא נתבאר במה שכתבתי שא"א לעשות. אודהבם בל"ג,

משה פיינשטיין

סימן כט

בענין השתדלות לתקן עירובין בזמננו, ותיקון עירוב ליד דעטראיט

בע"ה ח' אלול תשי"מ

מע"כ ידידי הנכבד מאד הרב הגאון כש"ת מהר"ר יחזקאל הלוי גרובנער שליט"א.

נתאחרתי במכתבי מחמת שנדמה לנו שכתר"ה עוד יתכונ לנו מביתו בזה, אבל כיוון שלא נתקבל יותר, אראה לכתוב רק במה שחתמנו כל חברי ועד הרבנים, שהוא אם לעשות תיקון עירובין במקום שדרים רוב היהודים, שאין זה בדעטראיט שהיא העיר הגדולה שנחשבט בין הערים הגדולות, אלא בשני מקומות קטנים. ואף שבמכתב מיום ד' מנ"א שחתמו כולם לא הוזכר זה, אבל כתר"ה אמר לי זה אשר כמעט כל היהודים ובפרט שומרי תורה דרים כולם בשני מקומות הקטנים, שכל הצביור הוא פחות ממאה אלף. ותמות שיעיקר כזה לא הוזכר בהמכתב, אבל זהו עכ"פ המציאות.

והנה הא דמציעו בגמ' עירובין דף ס"ה ע"א (א"ל רבה בר רב תנן וכו') דאיכא חיוב על חכמי העיר לתקן שיוכלו לטלטל בעיר, וכן היו בכל עירות שהיו נמצאים יהודים היו מתקנין עירובין, אמרתי שהיה זה במקומותינו שלא היה אפשר בלא זה. דהיו צריכין להאכיל את הכהמות, שלהרבה אינשי היה הפסק בין הבית והרפת, שהיו צריכין להביא להם מה שצריכין לאכילה ושתייה. ואלו שהיו להם סוסים, הרי הוצרכו להשקותם מהכארות שהיו רה"י ולהוציאם להרחוב, שבלא תיקון היתה כרמלית. וגם לצורך האדם עצמו היה צורך גדול, שהיה קשה להכין מים כל הצורך, וכן הרבה דברים נחוצים היה קשה להכין כל הצורך, וכדומה. וגם בערים גדולות היה זה דבר קשה, שלכן היו גם ערים גדולות שהיו מתקנים עירובין, אבל כאן בזמננו שאין שום צורך להביא אף בחול בכל יום, ויש אינשי שמכינים לשבוע שלם, וגם ליותר משבוע, מתמת שיש מקררים בכל בית ובית, שלכן אין תיקון עירובין דבר נחוצ, אלא רק לטאפווי הנאה בעלמא, אין זה ענין הצריך להשתדל בזה.

ואף שהוא דבר טוב בעה"ר שאיכא הרבה עוברי עבירה, שתיקון העירובין ימעט האיסורין, ליכא חיוב להפריש בשביל מומרים במודי. דהלכה כרשב"ג דהלעיטוהו לרשע וימות בב"ק דף ס"ט ע"א, עיין ברמב"ם פ"ט ממע"ש ה"ז ובשי"ך יו"ד סימן קנ"א סק"ו ובדגמ"ר שם, ושוגגים שאין יודעין האיסור אין מצויין ואולי גם ליכא (עי לעיל סי' כ"ח אות כ"ג). ולעומת

פרק ג. רשות הרבים

א. רשות הרבים הוא, דרך הרבים (א), בין העשויה לרבים להלך בו בתוך העיר (ב) או מעיר לעיר (ג), ובין העשויה לרבים להתקבץ שם (ד), כשיתמלאו בהם התנאים דלהלן, א) רחבים ט"ז

(א) ע"י במג"א סי' שמה סק"ו שמסתפק אם יש חילוק בין עיר של יחיד לעיר של רבים, וע"י אורח"ח ובדע"ת שם, וע"י מ"ש בפרק לה הערה יא. והבאתי שם שיטות הראשונים בע"י של יחיד ושל רבים, ולשיטת הרשב"א והריטב"א נראה לכאורה שכל שאין הדרכים משל רבים, אין בהם חיוב רה"ר אע"פ שיש שם כל דיני רה"ר והיינו רוחב ט"ז אמה וס"ד בוקעים, אבל למעשה נראה שבזמננו אין מצאוה לעיר של יחיד, ואף בערים שהדרכים היו שייכים מתחלה ליחידים, נראה דכל שאין שם דין עיר לא איכפת לן בבעלות הדרכים, ומיד שיש לה דין עיר, הרי דעת הבעלים שהדרכים יהיו של רבים, וממילא דינם כעיר של רבים, ופשוט שבזמננו שהדרכים שייכים להדרכים שהדרכים יהיו של רבים, ובין מכה הפקעה אינו דומה לרשות של מלכים בזמן הגמרא והראשונים, אלא כאילו הם שייכים לרבים, וע"י שו"ת אב"י סימן רעג אות ו, ובזמננו נראה דודאי הו"ל של רבים, וע"י שו"ת שביבת יום טוב אור"ח סי' ה' (וצי"ן עליו הגרע"א בגליון השו"ע סי' שמה סעיף ז) כתב בקאלדירוס (שכפי הנראה מדבריו הוא כעין מדרכה שבצדי הרחוב שבזמננו) שלכל אורך רה"ר מצד הבתים שגובהו יותר מג' טפחים ורחבו יותר מאמה, דכיון שנעשה לדריסת הרבים בימות הגשמים שלא ילכו ברפש וט"ט, וכן בימות החמה שלא יכשלו בסוסים ופרדים, אין במה שגובהו ג' טפחים למעט דריסת הרבים, והו"ל רה"ר, ע"י"ש שהאריך בזה. ולענ"ד לא מוכן לי, דמה בכך שיש דריסת רבים מ"מ כיון שחלוק מרה"ר כגובה יותר מג' טפחים הרי הוא רשות אחרת מן התורה, ואין צורך בין דריסת הרבים שעל הקאלדירוס לבין דריסת הרבים שבאמצע הרחוב, (א"כ נאמר שדן על הקאלדירוס בפני עצמו שאם יש עליו דיני רה"ר הרי הוא כרה"ר אבל לא משמע כן), ומה שהביא ראיה מעמד ט' ברה"ר, אינו ענין לכאן הנתם הו"ל השמיש לבני רה"ר ההולכים בתוך רה"ר, וצ"ע. וראיתי באגרות משה שכתב שגם מכוניות החונות בצדי הדרכים, אע"פ שגבהן י' ורחבן ד' אינן ממעטין מרוחב ט"ז אמה, והדבר צ"ע, אמנם מש"ש שמכוניות הנוסעות אינן ממעטין, ודאי מילתא דמסתברא. (ג) והוא הנקרא בגמרא שבת דף ו ע"א סרטיא. וע"י יערות, ובשו"ת רב פעלים ח"ד סי' טז דן מה דין צדדי הדרך שכין עיר לעיר, ואם עובר באמצע מדבר, ומצדד לומר שמ"ש הרמב"ם שהמדרות הן רה"ר (ע"י פרק ד) היינו כשדרך בין עיר לעיר עוברת שם (וגם בזה צ"ע עד היכן נעשה רה"ר, וכי משום הדרך יחשב כל המדבר רה"ר ואפילו גדול כמה), אבל לשיטת שאר פוסקים אין דין רה"ר רק על המסלה, ובצדדים הו"ל כרמלית, ע"י"ש, וע"י ערוה"ש שכתב שמסלת הברזל הו"ל רה"ר מדינא אלא שמסתפק שם בדין ששים רבוא בוקעים (ע"י להלן הערה ז), וע"י להלן פרק ד, בדין ימים שכתב בשו"ע הרב דאע"פ שרבים בוקעים בו בספינות לא הו"ל רה"ר משום דבעינן שיהא נוח להילוך רבים ודמיא דדגלי מדבר. ולפי"ז יש להסתפק בדין זה של מסלת הברזל, שוב ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' קפח דס"ל דמסלת הברזל לא הו"ל רה"ר. וע"י להלן הערה ט. ונראה שאם אין בעיר דין רה"ר אלא שיש בה גשרים שיש בהן דין רה"ר, אינו אוסר את העיר, א"כ מדין פרוץ לרה"ר במקום שהגשר מתחבר לקרקע, וכן לא ידך גיטא כשיש בעיר דין רה"ר, ויש שם גשרים שמצד עצמם אין בהם דיני רה"ר, אין על הגשר דין רה"ר. (ד) והוא הנקרא בגמרא שם פלטיא, ופירש"י רחבה של עיר ששם מתקבצין לסחורה, וע"י בעבורת הקודש להרשב"א שכתב כל מקום שרחב ט"ז על ט"ז אמה (ע"י להלן מ"ש בזה) ומתקבצין שם בני אדם לסחורה ולעשות שם צרכיהם, כשווקים שבמדינות, ואע"פ שדלתות המדינה ננעלות כלילה, וזו היא פלטיא שאמרו, ע"כ. הרי שדעתו דפלטיא

פרק ג. רשות הרבים

אמה (ה), (ב) אינם מקורים (ו), (ג) אין להם חומה, ואפי"י יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער (ז) ואין להם דלתות ננעלות אפילו כלילה (ח), (ד) ויש אומרים שיהיו שם ששים רבוא

לא מהני בדלתות ננעלות. וע"י שו"ת חכם צבי סי' לו שדן בשיטת הרשב"א בזה וכתב דאע"ג דבגמרא לכאורה מוכח כדבריו, מ"מ כיון שהפוסקים לא הביאוהו להלכה לא ס"ל כן. וע"י בנשמת אדם כלל מט אות ב' שרצה ליישב שיטת הרשב"א. וע"י שאילת יעב"ץ ח"א סי' ו, צמח צדק פרק א' דשבת וכשו"ת אבני נזר אור"ח סי' רסז ובדע"ת סי' שסד ובמהרש"ם ח"א סי' קסב מ"ש בדברי הרשב"א. והמאירי בשבת דף ר' תפס כשיטת הרשב"א וכתב שפלטיא אינה נתרת בדלתות מדינה ננעלות כי אם בדלתות המיוחדים לפלטיא. ולשיטתו לכאורה נראה דאפילו במחיצות גמורות כל שאינן מיוחדות לפלטיא, וכן צוה"פ אע"פ שמויחד לפלטיא, אינן מתירות הפלטיא, וצ"ע. ולכאורה נראה לבאר שיטת הרשב"א והמאירי דבשלמא סרטיא שנעשה רה"ר משום שהוא מפולש ורבים בוקעים לעבור דרכו, כל שאין שם בקיעת רבים ע"י הדלתות הננעלות כלילה הו"ל ע"י דלתות, אבל בפלטיא שדין רה"ר עליו לא משום בקיעת רבים, אלא שרבים מתקבצין בתוכו מה יועיל לנו נעילת הדלתות שמסביב לעיר הרי אין זה מונע תשמיש הרבים בפלטיא. אלא דאם כן צ"ע עדיין בדלתות המיוחדות לפלטיא אמאי מועיל, ואפשר דהפלטיא אינה רה"ר אלא מפני שהוא משמש לרבים מבני העיר הבאים לשם ומתכנסין שם לסחורה, וכל שמחיצה מפרדת בין הפלטיא לשאר חלקי העיר שוב לא הו"ל רה"ר, וכן דלתות ננעלות כלילה המיוחדות לפלטיא, וצ"ע. (ה) שו"ע סי' שמה סעיף ז'. ובעבוה"ק (הובא לעיל) כתב בפלטיא רחב ט"ז על ט"ז אמה. וכן כתב הטור. אבל בשו"ע סתם רחב ט"ז אמה. ובשו"ע הרב ובחיי"א כתבו כהטור. וכתב בנשמת אדם שם שאינו יודע מקור זה. ופשוט דבאמת צריך בכל מקום ט"ז על ט"ז אמה, אלא שבגמרא ובפוסקים דאירי בסרטיא א"צ לכתוב ט"ז על ט"ז, שאם אינו ארוך אפילו ט"ז אמה אינו משמש להילוך בתוך העיר וכ"ש מעיר לעיר, אבל הרשב"א דאירי בפלטיא שבתוך העיר העשויה להתקבץ שם בני אדם ולא להילוך, צריך להשמיענו שיהא בו ט"ז על ט"ז. וע"י להלן בדין מכאורת המתקבצין שיש להם דין רה"ר אע"פ שאינם רחבים ט"ז אמה, ולפי"ז אם יש איזה דבר ברה"ר הממעט מרוחב ט"ז אמה אינו מכיל דין רה"ר, ולהלן יבואר עוד. וע"י שמירת שבת כהלכתה פרק יז הערה יח. (ו) שו"ע שם, ובשבת דף צח ע"א משמע שאפילו אין כל הרה"ר מקורה אלא שיש שם חלק מקורה, תחת הקרוי אינו רה"ר אלא כרמלית, כדמוכח שם גבי עגלות, ולפי"ז צ"ל דכל מה שאמרו בגזוזטרא ובזיוזין הכולטין וכיוצא בזה דתחתיהם רה"ר, לאו דוקא תחתיהם ממש, אלא לפנייהם (ומיושב בזה קצת תמיהת רע"א ריש סימן שמה), ולכן אסור להעביר ברה"ר עצמה אפי' תוך ד"א ממקום מקורה למקום שאינו מקורה ולהיפך, מיהו דוקא כשיש בשטח הקרוי דע"ד שיש עליו שם כרמלית, אבל בפחות מזה כטל לגבי רה"ר, וכן משמע במ"ב סוף סימן שמו, וצ"ע שהטור לא הזכיר בדין רה"ר שצריך שלא יהא מקורה, וע"י בכ"י סימן שמו, וגם הרבה פוסקים סתמו בדין זיוזים דהו"ל רה"ר ולא כתבו לחלק מדין מקורה, ואפשר דס"ל דחלק ברה"ר שהוא מקורה לא נפיק מדין רה"ר, מידי דהו"ל אצידו רה"ר שרבים בוקעים בו, וצ"ע. ויש לדון לפי"ז בגשר מעל רה"ר שהמעביר לתחת הגשר או ממנו אין לו דין מעביר ד"א ברה"ר, וכן יש לדון אם אפשר לתקן תחת הגשר בצוה"פ. אמנם נראה שקשה לומר שמשום החלק שחתה הגשר יבטל דין רה"ר מכל הדרך מפני שמקום כרמלית מפסיק ושוב לא הו"ל כרה"ר מפולש, ובאשל אברהם מצדד לומר כן, ועדיין צ"ע. שוב ראיתי בשו"ת בצל החכמה ח"ג סימן צו, שהאריך בהלכה זו והביא מדברי הפוסקים ומסיק דכל שמקום המקורה הוא פחות מדע"ד כטל לגבי רה"ר, אבל במקורה שטח דע"ד חשיב כרמלית, ועוד הביא שם מדברי הישועות מלכו סי' נב שכתב שכל שהקירוי אינו אלא לפי שעה אפשר שאין דינו כרה"ר מקורה, ע"י"ש. (ז) לשון השו"ע שם סעיף ז, והוא מדברי רש"י בעירובין דף ו ע"א ד"ה רה"ר (ברש"י לפנינו הוגה ונמחק תיבת

31

ידוע מכל הספרים ראשונים ואחרונים דספינות העוברות בנהר ובים המה כמו רבים דמבטלי מחיצות ועושים זה רשות הרבים כאשר בקעי בהם רבים דרך הספינה, ועיין במ"א סימן ס"ג ס"ק ל' ואין רשות היחיד גדול מספינה, ומכ"ז האנשים העוברים דרך שם עושים זה למקום דבקעי בה רבים עכ"ל, מבואר מדבריו דסובר דאנשים שיושבים בעגלות מצטרפים לס"ד ומביא כן מבעל תפארת ישראל דרוכב כמהלך דמי וכן מביא ראיה ממג"א דאנשים שיושבים בספינות נעשה על ידם ר"ה.

דעת הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל דאנשים שיושבים במכוניות ובעגלות נעשה על ידם ר"ה דאורייתא.

הנה שמעתי מהגאון הרב ר' רפאל זילבער שליט"א אבד"ק פריימאן שדיבר עם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל והגה"ק אמר לו לדבר ברור לדינא דאנשים שיושבים במכוניות ובעגלות מצטרפים לששים רבוא ונעשה על ידם רשות הרבים דאורייתא.

והנה ראיתי שמביאים משו"ת בית אפרים סימן כ"ז דאנשים הנוסעים בעגלות או רוכבים על סוסים אינם מצטרפין לששים רבוא ומדמין זה לאנשים היושבים במכוניות הנקרא קארטס דאינן מצטרפין לר"ה וכן ראיתי לרב המתיר שכתב כן, אמנם המעיין בפנים בבית אפרים יראה שעיקר הסברה הוא דאנשים שרוכבים בסוסים או על עגלות אינן מצטרפין לששים רבוא משום דהמה למעלה מעשרה טפחים מן הקרקע ובוקעים דרך אויר מקום פטור דכל למעלה מ"י טפחים הוי מקום פטור ואינן בוקעים דרך ר"ה ע"ש בבית אפרים, משא"כ בנידון דידן בנוסעים במכוניות הרי יושבים בתוך עשרה טפחים לקרקע ומקרי שפיר בוקעים דרך ר"ה, רק שכתב שם הכית אפרים דאפילו לפי דברי הב"י דלענין תחומין כיון שהעגלה רוחב ד' הוי כארעא סמיכתא ואין בו איסור תחומין אף שיושבים למעלה מעשרה מ"מ לענין בקיעת רבים אין לומר בו דמבטל מחיצות כיון שיושב בעגלה והעגלה היא רה"י לעצמה, אמנם הסיק שם הבית אפרים ואף שעדיין לא נתחזר לי כל הצורך רק בהשקפה ראשונה מ"מ יש לי בזה כדי לצרף לשאר התירים לפי מנהג שלנו לסמוך על שיטת רש"י דפחות מששים רבוא אין לו דין ר"ה, עכ"ל, אבל בעיירות שלנו שיש בו ס"ר והוי ר"ה דאורייתא לכל הדעות, לא עלה על דעת הבית אפרים להתיר דאנשים שיושבים בעגלות אין מצטרפין לר"ה דהבית אפרים כתב כן רק כסניף להקל לפי מנהג שלנו דפחות מס"ר אינו ר"ה ומותר לתקן עירובין, אמנם כבר ביארנו לעיל דהמג"א ושאר גדולי אחרונים סברי דאנשים שיושבים ברה"י כגון ספינה מבטלים מחיצות ומצטרפים לס"ד ודלא כהבית אפרים, ומקור המג"א הוא מספר היראים וחזן מזה כבר כתבנו דדעת הפמ"ג דאנשים שיושבים בעגלות מקרי רבים בוקעים בו ומצטרפין לס"ד אף שאנשים היושבים בעגלות למעלה מעשרה הם ומוכח מזה דלא כהבית אפרים.

והנה ראיתי לרב המתיר שרוצה להוכיח דאנשים שיושבים בתוך מכוניות

ועגלות לא נעשה על ידם רשות הרבים מהא דאיתא ברמב"ן במסכת עירובין דהיושב בתוך ספינה אין בו איסור תחומין כיון דמיא הוא דקממטי ליה ואיהו לאו מידי עביד, והנה כל בר כי רב דחד יומא יכול להבין החילוק בין איסור תחומין לאיסור ר"ה דדוקא לענין תחומין כיון שיושב בתוך הספינה או בתוך העגלה ואינו עושה כלום דהעכו"ם מוליך הספינה לא מקרי אל יצא איש ממקומו כיון דלאו מידי עביד וכמו שמבואר להדיא ברמב"ן, אבל אין מזה שום ראיה דאנשים שיושבים בעגלות או בקארטס לא מקרי רבים בוקעים בו לענין ר"ה.

מבאר דמכוניות (קארטס) באמצע הרשות הרבים אין ממעטין מרוחב ט"ז — מוכיח כן מדגלי מדבר דעגלות לא היו ממעטין מרוחב ר"ה — מבאר דאי אפשר לפרש דכין עגלות דדגלי מדבר היה ר"ה מדין מבוי המפולש לר"ה דהרי לא היה שם י"ג אמה ושליש.

והנה ראיתי לרב המתיר שכתב דכיון שבאמצע הרחוב עוברים הקארטס ולפי דבריו אין אנשים שנוסעים בקארטס מצטרפים לששים רבוא וממילא גם אנשים שעוברים כרגלם בשני צדי רה"ד הנקרא סייד וואק אין להם דין ר"ה כיון שליכא בהצדדים רוחב ט"ז אמה, והנה רב המתיר שכתב גמרא מפורשת בשבת (צח.) דכל בר כי רב דחד יומא יודע דהמעביר ד' אמות בר"ה מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי מדבר איני והא עגלות דמקורות הויין ואמר רב משום רבי חייא עגלות תחתיהן וכיניהן וצדיהן רה"ד כי קאמר רב בדראתא, הנה מבואר להדיא בזה דאף דעגלות עצמן גובהין י' ורחבן ד' ודין רשות היחיד להן וכמבואר בשבת (מט.) אעפ"כ לא אמרינן דעגלה ממעט מרוחב ט"ז אמות של ר"ה ותחתיהן וכיניהן וצדיהן עדיין ר"ה הם, וא"כ ה"ה בקארטס דאפילו אם ננקוט דאנשים שיושבים בעגלות או בקארטס אין מצטרפים לס"ד רבוא כיון שיושבים בתוך רה"י מ"מ אין ממעטין מרוחב ט"ז אמה של ר"ה וזה פשוט.

והנה הא דעגלות בדגלי המדבר אין ממעטין מרוחב ט"ז אמות של רשות הרבים אף דעגלות דין רשות היחיד עליהם שהרי גובהן עשרה ורחבן ד' צ"ל משום דאין עגלות קבועות בקרקע דהרי עגלות דבר המטלטל וממילא אין ממעטין מרוחב רשות הרבים, וה"ה בקארטס ועגלות אפילו בשעה שעומדים ברחוב אין ממעטין מרוחב ט"ז אמות של רשות הרבים וכש"כ שאין ממעטין מרוחב רה"ד בשעה שהעגלות מהלכין ופשוט.

והנה אין לרחות דבאמת עגלות דדגלי מדבר ממעטין מרוחב ט"ז אמה ומ"מ מהני מדין מבואות המפולשין לר"ה דאפילו מתקצרין מרוחב ט"ז דין ר"ה עליהם כיון שרבים בוקעים בו דהרי בשו"ע סימן ש"מ"ד ס"ט איתא דמכרי יכול להתקצר רק עד י"ג אמות ושליש אבל פחות מזה אין עליו דין ר"ה, וכמשנה ברורה בשער

32

ציון שם כתב דאפילו לדעת המחבר בס"ח דלא הזכיר עד כמה יכול להתקצר מ"מ המאירי ועוד ראשונים סברי דרק עד עשר אמות יכול להתקצר אבל פחות מזה אין לו דין ר"ה, ולפי"ז בעגלות דדגלי מדבר שלא היה שם י"ג אמה ושליש בין העגלות ואפילו עשר אמה לא היה שם א"כ לא משכחת דין מבוי המפולש לר"ה ועי"כ צ"ל דעגלות כיון דלא קביעי שם דהוי דבר המטלטל ממילא אינו ממעטין מרוחב ט"ז אמה.

והנה שיטת הגר"א בסימן שמ"ד (ס"ח) דר"ה יכול להתקצר עד ד' טפחים ונראה דאפילו לדבריו לא היה בין העגלות דין ר"ה שהרי מבואר בראשונים בשבת (צ"ח.) דצדיקה של עגלות היה שם רק חצי אמה מצד זה וחצי אמה מצד זה נמצא שהיה שם רק ג' טפחים מכל צד ואין לו דין ר"ה אפילו לדעת הגר"א שהרי אין שם ד' טפחים מן הצד ואפילו לדעת התוס' בשבת שם דבשעת הצורך היה עגלות הולכים אצל הכותל מצד אחד ונשאר אמה פנוי מצד אחר מ"מ בשעה שעגלות הלכו היו הולכים באמצע הר"ה כדי שלא ידחפו בכותל והיה רק חצי אמה מכל צד דהיינו ג' טפחים ואין עליו דין ר"ה.

והנה שיטת רש"י בשבת (ו.) דמבוי המפולש לר"ה צריך ט"ז אמה רוחב ואינו יכול להתקצר כלל מרוחב ט"ז ולדידה ג"כ מוכח דעגלות לא היו ממעטין מרוחב ט"ז אמה כיון דאינו דבר קבוע שם דאל"כ לא היה עליו דין ר"ה, ואין לדחות דרש"י סובר דעגלות לא גרע מפסי ביראות בר"ה שהיה פחות מאמה וחצי מכל צד של הביראות שהרי הביראות רחבין י"ג אמה ושליש ונשאר שלש אמות פחות שלישי משני הצדדים ביחד ואעפ"כ דין ר"ה עליו, דכבר תירץ בראב"ה דפסי ביראות כיון שתקוע באמצע הר"ה שרחב ט"ז אמה לא איכפת לן מה שנשאר רק אמה וחצי מכל צד דמ"מ הר"ה בעצמו רחב ט"ז אמה, משא"כ בעגלות ליכא למימר הכי דהרי היה רק חצי אמה מכל צד של העגלות דהיינו שלש טפחים ובשעה שהלכו העגלות אם נטו קצת לצד אחד הרי נשאר פחות מג' טפחים והוי לבוד וא"כ לא נשאר רוחב ט"ז אמות לר"ה זו, ועי"כ צ"ל דעגלות כיון דהוי דבר המטלטל אינו ממעט מרוחב ר"ה וא"כ מוכח מזה דה"ה מכוניות באמצע הדרך אין ממעטין מרוחב ר"ה כיון דאינו דבר קבוע.

L

סימן ג'

מבאר דעיר שיש בה ששים רבוא הוי רשות הרבים דאורייתא דמצורף ביחד כל רחובות העיר ולא בעינן ס' רבוא ברחוב אחד. — מבאר לפ"ז דעיירות גדולות באמעריקא שיש בהם ששים רבוא כגון *ניו יארק, באסטון, שיקאגו, באלטימאר, דיטרויט, הוי רה"ר אפילו אין ששים רבוא בכל רחוב.

הנה ברש"י עירובין (ו.) איתא רה"ר רחב שש עשר אמה ועיר שמצויין בה ששים ריבוא, ומרן הגאון ר' משה פיינשטיין שליט"א בספרו איגרות משה סימן קל"ט מבאר דמדברי רש"י שכתב עיר שיש בה ששים רבוא ולא נקט רחוב שעוברים בה ששים רבוא משמע דלא בעינן ששים רבוא ברחוב אחת דמצורף ביחד כל רחובות העיר לששים רבוא ואם יש ס' רבוא אנשים בתוך העיר נעשין כל רחובות העיר לרה"ר דאורייתא, וכן משמע מהסוגיא בעירובין (נט.) עיר של רבים דיש בתוכה ששים רבוא ולא נקט רחוב שיש בה ס' רבוא, נמצא דכל עיירות שיש בהם ס' רבוא הוי רה"ר דאורייתא ולא בעינן דוקא שיעברו ס' רבוא ברחוב אחד.

וכן משמע מעוד ראשונים דבתוס' רי"ד מהדרות (נט.) כתב דלא יקרא רה"ר מן התורה אלא עיר של ששים רבוא דומיא דרגלי מדבר, וכ"כ בפסקי הרי"ד וז"ל: רה"ר משמע עיר שיש בה ששים רבוא כדגלי מדבר ומבואותיה רחבין י"ו אמה עכ"ל, הנה נקט שמבואותיה רחבין י"ו אמה משמע שמצורף ביחד כל רחובות העיר, ועוד כתב שם ירושלים היתה עיר של ס"ד ומבואותיה היו רחבין י"ו אמה וכ"כ לקמן (נט.) עיר של רבים פ"י לא יקרא רה"ר מן התורה אלא עיר של ס' רבוא דומיא דרגלי מדבר, וכ"כ התוס' רי"ד בפסחים (סט.) דסתם עיירות כרמלית הן שאין בהן ששים רבוא שיהיו מבואותיה רה"ר, הרי דסובר דרה"ר תלוי בעיר שיש בו ס' רבוא ולא נקט ס' רבוא עוברים ברחוב.

ובתוספות הרא"ש שם בשם רש"י כתב ג"כ הכי דרה"ר היינו עיר שיש בה ששים רבוא, וכ"כ בספר השלמה לרבינו משולם עירובין (ו.) בשם רש"י דרה"ר משמע ט"ז אמה ועיר שמצויין בה ששים רבוא, וכן הוא בספר המאורות בעירובין (ו.) לרבינו מאיר רבו של רבינו מנוח שמביא בשם רש"י דרה"ר היינו עיר שמצויין בה ששים רבוא, ובחידושי הר"ן מביא בשם רש"י דרשות הרבים בעינן שיהא רחב שש עשרה אמה ועוד שמצויין בה ששים רבוא, ונראה דטעות המעתיקים יש בדברי הר"ן וצריך לגרוס ועיר שמצויין בה ששים רבוא, וכ"כ הרמב"ן בעירובין (נט.) בשם רש"י שאין רה"ר גמורה אלא בעיר שיש בה ששים רבוא.

* NEW YORK BOSTON CHICAGO BALTIMORE DETROIT

33